

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA LOGISTIKY A KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

**ANALÝZA KRIZOVÝCH STAVŮ
V PODMÍNKÁCH VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR**

Miroslav Petrjánoš

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav krizového řízení
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Mgr. Miroslav Petrjánoš**
Osobní číslo: **L11157**
Studijní program: **B3909 Procesní inženýrství**
Studijní obor: **Ovládání rizik**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Analýza krizových stavů v podmínkách Vězeňské služby ČR**

Zásady pro vypracování:

- 1. Zpracujte teoretická východiska krizových stavů ve Vězeňské službě ČR**
- 2. Charakterizujte vybrané bezpečnostní situace ve VS ČR a Věznici Břeclav**
- 3. Navrhněte opatření na eliminaci rizik krizových stavů ve VS ČR a Věznici Břeclav**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] ANTUŠÁK, Emil. Úvod do teorie krizového managementu I. Vyd. 2. Praha: Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0548-7.

[2] ANTUŠÁK, Emil. Krizový management. Hrozby, krize příležitosti. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.

[3] ZEMAN, Petr. Česká bezpečnostní terminologie. Vyd. 2. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002. ISBN 80-210-3037-2.

[4] Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a Justiční stráží, ve znění pozdějších předpisů.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

RNDr. Zdeněk Šafařík, Ph.D.

Ústav ochrany obyvatelstva

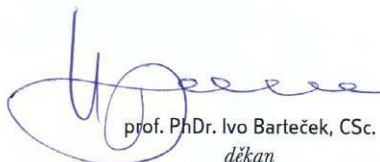
Datum zadání bakalářské práce:

21. února 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

9. května 2014

V Uherském Hradišti dne 21. února 2014

prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.
děkan

doc. PhDr. Ferdinand Mazal, CSc.
ředitel ústavu

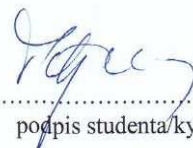
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v archivu Fakulty logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval/a samostatně a použitou literaturu jsem citoval/a. V případě publikace výsledků budu uveden/a jako spoluautor/ka,
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Uherském Hradišti dne 23. dubna 2014

.....
podpis studenta/ky

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu krizových stavů ve Vězeňské službě České republiky. V teoretické části popisují vývoj vězeňství na našem území s ohledem na způsob řešení krizových situací. Dále se v mé práci zaměřuji a charakterizuji platnou legislativu související s krizovým řízením v podmínkách VS ČR. V praktické části jsou vyjmenovány závažné mimořádné události ve Vězeňské službě České republiky. Následně jsou analyzovány s cílem stanovení silných a slabých stránek a současně jsou i poukázány na strategicky významné příležitosti a hrozby pomocí SWOT analýzy. Záměrem bakalářské práce je charakterizovat vybrané bezpečnostní situace s cílem navrhnout opatření k eliminaci rizik krizových situací ve Vězeňské službě České republiky a Věznici Břeclav.

Klíčová slova: Bezpečnost, krizový stav, krizová situace, mimořádná událost, vězeňství, vězněné osoby, riziko

ABSTRACT

The thesis is focused on the analysis of the state of emergency in the Prison Service of the Czech Republic. The theoretical part describes the development of the prison system in our country with regard to the method to deal with crisis situations. Further, the focus of my work and characterize the valid legislation related to crisis management in terms of the Prison. In the practical part are listed serious incidents in the Prison Service of the Czech Republic. Subsequently Weights are analyzed in order to determine strengths and weaknesses and at the same time are entered in the strategically important opportunities and threats by using SWOT analysis. The aim of the bachelor thesis be characterized selected security situation in order to propose measures to eliminate the risk of crisis situations in the Prison Service of the Czech Republic and Prison Breclav.

Keywords: Safety, state of crisis, state situation, extraordinary event, prison inmates, risk

Děkuji RNDr. Zdeňku Šafaříkovi, Ph.D. za všestrannou pomoc, kterou mi poskytl při vypracování bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 BEZPEČNOST VE SPOLEČNOSTI.....	11
1.1 NÁRODNÍ BEZPEČNOST	12
1.2 VNĚJŠÍ BEZPEČNOST	12
1.3 VNITŘNÍ BEZPEČNOST.....	13
1.4 VĚZEŇSKÝ BEZPEČNOSTNÍ SYSTÉM	14
1.4.1 Vnější bezpečnost.....	14
1.4.2 Vnitřní bezpečnost	14
2 POHLED NA PRŮBĚH VĚZEŇSTVÍ.....	15
2.1 POČÁTKY VĚZEŇSTVÍ	15
2.2 VĚZEŇSTVÍ PŘED ROKEM 1989	16
2.3 VĚZEŇSTVÍ PO ROCE 1989	17
3 VÝCHOZÍ PRÁVNÍ NORMY.....	18
3.1 STANDARDNÍ MINIMÁLNÍ PRAVIDLA OSN PRO ZACHÁZENÍ S VĚZNĚNÝMI OSOBYMI	18
3.2 EVROPSKÁ VĚZEŇSKÁ PRAVIDLA.....	18
3.3 KONCEPCE ROZVOJE VĚZEŇSTVÍ V ČR	19
3.4 PERSPEKTIVY VĚZEŇSKÉ SLUŽBY V ČR.....	20
4 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY A JEJÍ LEGISLATIVA.....	22
4.1 ORGANIZACE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	23
4.2 VĚZNICE BŘECLAV	24
4.2.1 Výkon vazby ve Věznici Břeclav	25
4.2.2 Výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Břeclav	25
5 LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ KRIZOVÉ SITUACE VE VS ČR.....	26
6 CÍLE A METODIKA.....	29
6.1 CÍL PRÁCE	29
6.2 METODY VYUŽITÉ PŘI ZPRACOVÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
7 ANALÝZA RIZIK BEZPEČNOSTNÍCH SITUACÍ VE VS ČR.....	31
8 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SITUACÍ VE VS ČR.....	34
8.1 BEZPEČNOST VE VĚZNICÍCH.....	34
8.2 ŘEŠENÍ BEZPEČNOSTNÍCH SITUACÍ.....	36
8.2.1 Vzpoura vězňů	36

8.2.2	Požár věznice	39
8.2.3	Havárie, přírodní katastrofa ve věznici	41
8.3	ASPEKTY ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI	42
9	SWOT ANALÝZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ VE VS CR	44
9.1	SWOT ANALÝZA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI - HROMADNÉ NEZÁKONNÉ VYSTOUPENÍ VĚZNĚNÝCH OSOB	44
9.2	SWOT ANALÝZA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI - POŽÁR VĚZNICE	47
9.3	SWOT ANALÝZA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI – HAVÁRIE, PŘÍRODNÍ KATASTROFA.....	51
10	NÁVRHY NA PROVEDENÍ OPATŘENÍ K ELIMINACI RIZIK	55
	ZÁVĚR	58
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
	SEZNAM OBRÁZKŮ	65
	SEZNAM TABULEK.....	66

ÚVOD

Věznice jako instituce, není obvykle ve středu zájmu většiny veřejnosti. Politici, média a veřejnost začínají věnovat pozornost věznicím pouze v případě, kdy je něco špatně, např. když nastane hromadný útěk vězňů, vzpoura vězňů nebo jiná krizová situace. Krizová situace v podmínkách Vězeňské služby ČR je stav narušení fungování určitých částí systému spojených s potřebou časově a systémově adekvátního rozhodnutí a řešení. Jedná se o takové mimořádné události, při níž jsou ohroženy chráněné hodnoty, zájmy věznice, zájmy vězněných osob a zaměstnanců a kdy hrozící nebezpečí nelze odvrátit nebo odstranit běžným provozem věznice.

Opravdu závažné incidenty, např. vzpoury, se naštěstí ve většině věznic nevyskytují často. V dobře vedeném vězení, kde se personál zcela samozřejmě pohybuje mezi vězni a slušně s nimi zachází, se obvykle daří předejít příčinám, které by mohly vést ke vzpourám. Avšak i v nejlépe vedeném vězení se občas mohou objevit závažné incidenty. Pokud k nim dojde, je důležité nastolit po vyřešení problému co nejdříve zdání normality.

Jedinou cestou, jak z toho ven, je přesvědčit personál, že si musí osvojit profesionální přístup, který kombinuje požadavky odpovídající bezpečnosti s ochotou zacházet s vězni humanitním způsobem.

Záměrem mé bakalářské práce v teoretické rovině je zjištění řešení problematiky krizových stavů ve VS ČR v odborné literatuře, popis současné legislativy týkající se krizových situací ve vězenství a popis metod analýzy rizik ve VS ČR. V praktické rovině analyzuji, v rámci SWOT analýzy, silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby vybraných bezpečnostních situací ve věznici.

Svou bakalářskou práci jsem rozčlenil do 10 kapitol. V úvodních kapitolách popisuji historii vězenství s ohledem na řešení krizových stavů v té době. V dalších kapitolách rozpracovávám řešení krizových situací s ohledem na platnou legislativu. V závěru bakalářské práce navrhuji opatření k zamezení vzniku případných mimořádných událostí.

Věřím, že má bakalářská práce přispěje, zvláště její navrhovaná opatření k eliminaci rizik, k možnému praktickému využití při řešení krizových situací ve VS ČR a ve Věznici Břevlavi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 BEZPEČNOST VE SPOLEČNOSTI

Obecně je bezpečnost vymezována ve vztahu k (neexistujícímu) nebezpečí, hrozbě apod. Bezpečný je ten, kdo není vystaven nebezpečí (být v bezpečí před zloději), poskytuje ochranu před nebezpečím (bezpečný úkryt) nebo je zaručený, důvěryhodný (bezpečný pramen informací). [10]

Pojem bezpečnost můžeme definovat jako stav, ve kterém se individua, skupiny a státy necítí ohrožované vážnými hrozbami, popř. se před nimi považují za účinně chráněné a svoji budoucnost mohou vytvářet podle vlastních představ. Stupeň bezpečnosti, popř. ohrožení závisí dalekosáhle na subjektivních pocitech, historických zkušenostech, pojetí sama sebe a poměru k okolnímu prostředí. [1]

V užším pojetí definujeme bezpečnost jako absenci válek a ozbrojeného násilí nebo jejich hrozeb. V užším pojetí se pak za bezpečnost považuje především stabilita, určitost, pořádek, spolehlivost, rovnováha, existence jedince nebo společnosti bez hrozeb, stav a pocit jistoty. Základem bezpečnosti je absence vojenské hrozby, zajištění svrchovanosti, územní celistvosti a demokratických základů státu, ekonomické prosperity a blahobytu státu. [2]

Bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnížší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k odstranění stávajících i potencionálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat. [15]

Především z hlediska objektu, jehož bezpečnost má být chráněna, lze rozlišovat bezpečnost vnitřní (jedná se o existenci, potlačování a eliminaci hrozeb, které pochází zevnitř společnosti) a na bezpečnost vnější (jedná se o existenci, potlačování a vyloučení hrozeb, které mají svůj původ vně objektu).[2]

Slovní spojení vnější bezpečnost je často používáno pro bezpečnost vojenskou a označení vnitřní bezpečnost pro bezpečnost v oblasti policejní (kriminální). Odborná literatura také diferencuje bezpečnost na tzv. tvrdou bezpečnost (jedná se o tradiční vojenskou záštitu) a měkkou bezpečnost (zde můžeme uvést kriminalitu, organizovaný zločin, nevojenské hrozby). [10]

Dále je bezpečnost členěna na kolektivní bezpečnost (v rámci kolektivu aktérů), bezpečnost globální a také v neposlední řadě na bezpečnost národní.

1.1 Národní bezpečnost

Národní bezpečnost se obvykle vztahuje k bezpečnosti národního státu. Stát je hlavním organizátorem a současně i referenčním objektem ochrany státní bezpečnostní politiky. Pojem národní bezpečnosti představuje souhrnný pohled na bezpečnost, který vychází z národních zájmů, předpokládá vytváření optimálních podmínek pro fungování a rozvoj státu a připravuje v případě potřeby použití ozbrojených sil a jiných silových prostředků. Analýza bezpečnostních jevů a procesů se uskutečňuje na státní a mezinárodní úrovni. V současné době se na národní bezpečnost zvyšuje vliv ekonomiky na ni a její spojení se zahraniční politikou. [15]

Můžeme tedy národní bezpečnost definovat jako stav, kdy národnímu státu nehrozí závažné ohrožení svrchovanosti, územní celistvosti, základům politického uspořádání, vnitřního pořádku a bezpečnosti, životů a zdraví občanů, majetkových hodnot a životního prostředí. Národní stát je schopen a ochoten potencionální hrozby rozpoznat a v maximální míře jim zamezovat nebo je eliminovat. [10]

1.2 Vnější bezpečnost

Pro zajištění vnější bezpečnosti je nutné, aby společnost eliminovala na nejnižší možnou míru hrozby z vnějšku. Také je velmi důležité, aby byla společnost k eliminaci stávajících, ale i potencionálních vnějších hrozeb efektivně vybavena. [13]

Vnější bezpečnost státu byla až do konce studené války vnímána především ve vztahu k vojenské bezpečnosti, protože vojenský útok na stát armádou jiného státu byl dominantní vnější hrozbou. Po jeho eliminaci státy nejenom budovaly a udržovaly vlastní vojenské síly, ale uzavíraly i spojení s jinými státy, realizovaly mírovou diplomacii a snažily se vzájemnými akty důvěry zmírňovat napětí. I když vojenská hrozba pro národní státy úplně nepominula, objevují se celé řady aktérů a faktorů, které jsou schopné ohrozit vnější bezpečnost i nevojenskými prostředky. V rámci vnější bezpečnostní politiky tak nabyly na významu vlivy ekonomické (provázání ekonomik, existence nadnárodních korporací atd.), ekologické bezpečnosti (dopady ekologických havárií atd.) a také je nutno počítat i s dopady vzdálených ozbrojených konfliktů, katastrof a s tím spojeného sociálního napětí (uprchlické vlny).

1.3 Vnitřní bezpečnost

Vnitřní bezpečnost je stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru sníženy hrozby ohrožující společnost a její zájmy akcemi zevnitř a společnost je současně efektivně vybavena prostředky a způsoby ke snížení potencionálních vnitřních hrozeb. [13]

Vnitřní bezpečnost je výsledkem politiky, která zabezpečuje mírové soužití občanů ve svobodném právním státě. Spočívá na vnitřním míru a slouží k vytváření lidsky důstojného a svobodného života občanů v právním řádu, který účinně umožňuje chránit občany a jejich svobodu. Hrozby demokratického státu i jeho opatření proti nim se přitom týkají ohrožování demokratického politického systému od extremistů, sociálního systému od masové kriminality, hospodářství od korupce a ekonomické kriminality a sociálního, hospodářského a politického systému celkově od organizovaného zločinu. [10]

Vnitřní bezpečnost tak můžeme chápat jako vícevýznamový pojem pro procesy, instituce a opatření ve vnitřní politice, jejímž úkolem je nastolit a udržovat takové poměry, v nichž bude respektován právní pořádek, kdy státní orgány budou schopné vykovávat své funkce. Cílem je na jedné straně obrana před hrozbami pro individua, na straně druhé zajištění politického, sociálního a hospodářského řádu.

Toto pojetí odpovídá v českém právním řádu i vymezení úkolů Policie České republiky v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, [26] kde je v § 2 ve druhé větě uvedeno, že úkolem policie je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti.

Mezi další instituce, které se podílí na zajištění vnitřní stability společnosti, patří také Vězeňská služba České republiky. Její oprávnění k zajišťování vnitřní bezpečnosti vychází ze zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR. [24] Právě § 2 v bodě 1 písm. f) jsou jasně formulovány úkoly k zajištění pořádku a bezpečnosti v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném v tomto zákoně.

1.4 Vězeňský bezpečnostní systém

1.4.1 Vnější bezpečnost

Vnější bezpečnost věznice se rozumí účinné střežení obvodu věznic, vstupů a vjezdů, zamezení průniku nedovolených a nebezpečných předmětů a bezpečně provádění eskort. Zahnuje také bezpečnostní opatření proti útokům z vnějšku věznic s cílem osvobodit zájmové vězně, zvláštní součástí bezpečnostního systému je zajištění bezpečnosti justičních objektů.

Při rekonstrukcích a výstavbě nových objektů, na základě poznatků a požadavků praxe, je systém ohrazení věznic dvou sledovým oplocením nahrazován dostatečně vysokou ohradní zdí doplněnou stavebními a technickými prvky. Důležitým prvkem vnější bezpečnosti jsou také dostatečně technicky vybavené vstupy a vjezdy a nepočtená, avšak rychlá zásahová hlídka.

Na základě zkušeností se způsob střežení ze strážních věží či stanovišť se jeví jako neefektivní a neekonomický, a z pohledu bezpečnostního i překonaný. Všude, kde je to možné, je lidský faktor postupně nahrazován technikou. Takto vzniklý potenciál je využit k posílení vnitřní bezpečnosti a k personálnímu posílení oblasti zacházení s vězni.

1.4.2 Vnitřní bezpečnost

Technická a organizační opatření realizovaná v rámci vnitřní bezpečnosti jsou nedílnou a nezastupitelnou součástí bezpečnostního systému. Vedle technických prvků, jakými jsou vnitřní signalizace, komunikační prostředky, detekční zařízení a jiné, je to především uplatňování zásad dynamické bezpečnosti a aktivní tvorba pozitivního sociálního klimatu ve věznici.

Dynamická bezpečnost je v tomto případě chápána jako vyvážený poměr mezi přiměřenou náročností při vyžadování kázně a pořádku a současným pochopením potřeb vězňů. Dynamická bezpečnost se vyznačuje pevností postojů a náročností na jedné straně a vstřícností a ochotou na straně druhé. Je výrazem vysoké profesionality, směřuje ke snižování napětí a je účinnou prevencí mimořádných událostí. Dodržování zásad dynamické bezpečnosti je záležitostí a povinností všech zaměstnanců Vězeňské služby ČR

2 POHLED NA PRŮBĚH VĚZEŇSTVÍ

Lidskou společnost již od nepaměti provází problematika trestání lidí proti společenským normám. Vývoj společnosti sebou přináší i změny ve způsobu trestání, výkonu trestu i způsobu řešení krizových stavů ve vězeňství.

2.1 Počátky vězeňství

Význam začal postupně vzrůstat od počátku XI. století, kdy rozhodujícím vývojovým činitelem se stává církev, která se naléhavě dožadovala toho, aby byly prosazovány křesťanské mravní zásady a aby jejich nedodržování, respektive přestupování bylo trestáno. Výrazem toho byla tzv. Dekreta Břetislavova z roku 1039. [14]

Přísnější právní režim přichází v období vrcholného středověku, avšak tresty jsou stále surové a mají odstrašující charakter a rysy libovůle. Tresty na těle se vykonávaly různým mrzačením, pro něž přicházejí v úvahu nos, oči, jazyk, prsty a ruce odsouzeného. Na přelomu 15. a 16. století se objevuje pojem policie jako pojem péče o veřejný pořádek. Od 16. stol. se konečně vězení začíná používat jako trestu v širší míře. Společností jsou zřizovány věznice a ty zaměstnávají specialisty pro výkon tělesných trestů. V 17. a 18. století zůstává u nás účelem trestu vězení újma osobní svobody a volnosti, přičemž se rozlišují 3 stupně: jedná se o těžký žalář se zvláštním přikováním na rukou i nohou, příp. na krku, tuhé vězení s okovy jen na nohou a obyčejné vězení bez okovů.

Velké proměny v trestání a věznění proběhly za vlády Marie Terezie a zejména Josefa II. Tento císař dokonce zrušil trest smrti. Všeobecně a jen s velkými obtížemi se u nás začíná uplatňovat názor, že trest nemá být pouze mstou za zločin, nýbrž může být i nápravný. V tomto smyslu měl velký význam i u nás spis italského myslitele Cesara Beccarii *O zločinech a trestech* (Monaco 1764). [4] Beccaria se ve svém díle zabývá především trestním zákonodárstvím a trestní politikou, odmítá mučení vězňů.

Tato etapa dějin vězeňství se vyznačuje pouze výkonem trestu a zde chyběla jakákoliv pravidla pro řešení krizových stavů. To bylo způsobeno tím, že se nepředpokládal odpor ze strany vězněných osob. Každá nevole nebo revolta byla ihned řešena a potrestána tvrdými způsoby. Z uvedeného důvodu se nesetkáváme v tomto období s hromadným odporem.

2.2 Vězeňství před rokem 1989

2. světová válka byla jednou z nejtěžších období českého národa i v oblasti vězeňství. To nemělo s nápravně výchovnou činností nic společného. Trest sloužil pouze k upevnění moci a zastrásování lidí.

50. léta jsou charakteristická zřizováním tzv. táborů nucené práce (TNP), později nápravně pracovních táborů (NPT), posléze nápravných zařízení (NZ). *Jejich vznikem a legislativním zakotvením se na podzim roku 1948 intenzívně zabývalo předsednictvo ÚV KSČ, které v nich spatřovalo především nástroj politické perzekuce.* [20] Z velké části sloužily tyto tábory novému režimu k věznění politických odpůrců. Situace v našem vězeňství se poněkud zlepšila v 70. a 80. letech, k zásadním změnám dochází teprve po r. 1989.

Další etapa ve vývoji vězeňství začala přibližně na podzim 1948 a skončila o čtyři roky později. V tomto období se vězeňství mění podle sovětského vzoru v součást represivního aparátu totalitního komunistického režimu, sloužící k zajištění nekontrolovatelného policejního teroru a masových perzekucí obyvatelstva. Byla podstatně omezena základní lidská i občanská práva vězňů ve výkonu trestu i vyšetřovací vazbě, zrušeny kontrolní mechanismy a instituce k jejich ochraně. [11]

Po celostátní konferenci KSČ v červenci 1956 se zdůrazňovalo dodržování socialistické zákonnosti, což ale ve vězeňské praxi znamenalo především posílení kontrolní funkce prokuratur, které představovaly téměř vojensky hierarchizovaný nástroj KSČ. [37]

Rychlá celospolečenská liberalizace, včetně zahájení revize politických procesů a rehabilitací a sdružování bývalých politických vězňů, ovlivnila projevy nespokojenosti se stávajícími nedostatky ve věznicích. Rostoucí neklid v řadě ústavů přerostl např. v dubnu 1968 ve vzpouru vězňů v Minkovicích a skončil v srpnu hromadným pokusem o útěk v Příbrami. Napjatou situaci přitom příliš nezměnila ani rozsáhlá amnestie v květnu 1968.

Způsob řešení vzpoury vězňů v Minkovicích a také způsob řešení pokusu o útěk nám popisuje postup ozbrojených složek při řešení krizových stavů. Jak uvádí rozkaz Ministra vnitra ze dne 2. května 1968, byla k plnění úkolů souvisejících s potlačením vzpoury prokázána vysoká akceschopnost a součinnost bezpečnostních jednotek VB a LM. [39]

V 80. letech byl v ČR upřednostňován institucionální systém nápravně výchovných činností. Ten byl postaven na bezvýhradném podřízení odsouzených pravidlům řádu, který byl

vynucován tvrdou disciplínou a izolací odsouzených od kontaktů s vnějším světem. Veškeré úsilí se zaměřilo na střežení odsouzených a dozor nad dodržováním ústavního řádu.

2.3 Vězeňství po roce 1989

Prolomení „Berlínské zdi“ dne 9. listopadu 1989 se stalo symbolem pádu komunistického režimu v NDR a současně vyvolalo logický široký ohlas v celé Evropě, a to především v její východní části. „Sametová revoluce“ v Československu po 17. listopadu, kdy režim potlačil povolenou studentskou demonstraci k 50. výročí nacistického útoku proti českým studentům a zavření českých vysokých škol, byla dalším krokem k převratným změnám ve střední a východní Evropě, jimiž se končil rok 1989. Vytvořením „vlády národního porozumění“ a nahrazení komunistického prezidenta Gustáva Husáka disidentským vůdcem Václavem Havlem, otevřela novou etapu československých dějin a přispěla i k zásadním změnám v Evropě. [15]

Po roce 1989 dochází k obnově demokratického státu a to je i signál pro změny ve vězeňství. V průběhu roku 1990 dochází k vyhlášení rozsáhlé amnestie prezidenta republiky a z přibližně 23 000 vězňů zůstává ve výkonu trestu odnětí svobody jen 6 000 odsouzených. [06]

Rok 1991 byl charakteristický úsilím vězeňského personálu o dosažení stabilizace bezpečnostní situace ve věznicích a nápravně výchovných ústavech. Předpokladem stabilizace bylo i prověření samotného vězeňského personálu, která probíhala formou prověrek. Někteří příslušníci SNV byli uvolněni ze služebního poměru proto, že nepodepsali novou služební přísahu nebo z jiných důvodů na vlastní žádost. [7]

V roce 1992 byla vypracována koncepce reformy českého vězeňství v duchu Evropských vězeňských pravidel. Přijatá koncepce byla předložena brannému a bezpečnostnímu výboru Parlamentu České republiky a zaslána právnímu odboru Rady Evropy. Pozitivní stanoviska obou orgánů potvrdila správný směr koncepce jak v oblasti zacházení s vězni, tak i v organizaci vězeňství. [11]

Po listopadovém období roku 1989 dochází k výrazným změnám v duchu Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni a Evropských vězeňských pravidel.

3 VÝCHOZÍ PRÁVNÍ NORMY

Oblast vězeňství je protkána řadou dokumentů. Jedná se o právní normy (zákony, vyhlášky), ale i dokumenty jednající o koncepci budoucího vývoje VS ČR nebo studie o rozvoji a dalším zkvalitněním vězeňství. Mezi základní stavební kameny, o které se vězeňství opírá, jsou:

- Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými osobami
- Evropská vězeňská pravidla
- Koncepce rozvoje vězeňství v ČR
- Perspektivy Vězeňské služby v ČR

3.1 Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými osobami

Tato pravidla jsou považována za nejvýznamnější mezinárodní dokument v oblasti vězeňství a byla dána formou doporučení všem členským státům OSN. Tyto mezinárodní normy jsou obsaženy v činnosti Rady Evropy, kterou je součástí i Česká republika. Standardní minimální pravidla jsou vzorem a vodítkem pro stanovení EVP. Ty jsou zpracovány v jasné součinnosti s výše uvedenou normou a upřesňují je pro evropské podmínky. [28]

3.2 Evropská vězeňská pravidla

Trestní politika státu má své historické kořeny. Nemůže být proto nesytemově ovlivňována dočasnými politickými a davovými kampaněmi. Česká republika se jako stát s historickými evropskými kořeny zapojila do procesu humanizace trestní zákonodárství už jen tím, že dlouhodobě udržuje s evropskými státy úzkou spolupráci v ekonomické, sociální a kulturní oblasti.

Obsahem Evropských vězeňských pravidel, k jejichž aplikaci se zavázala i ČR, jsou tyto základní body: [16]

- Účel stanovit standard zásad pro všechny vězeňské správy. Podporují lidskost, důstojnost a podmínky života ve vězení.

- Podněcují vězeňské správy, aby vytvářely styl své práce i praxi na korektivních zásadách účelu trestu a spravedlnosti, kompenzace chyby.
- Podněcují k vytváření realistických základních kritérií, podle kterých je možné posuzovat vězeňské služby jednotlivých zemí.

EVP obsahují 100 přesně definovaných pravidel, která řeší v úplném komplexu všechny práva a povinnosti vězňů, povinnosti vězeňských správ jednotlivých zemí vůči vězňům, formu a frekvenci státního dohledu nad výkonem trestu a dodržování lidských práv vězňených osob, pokud nejsou v přímém rozporu s účelem výkonu trestu. [9]

Použitím pedagogiky a psychologie v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody se tak prakticky rodí nový vědní obor - vězeňská (penitenciární) pedagogika a psychologie. [8]

Současné vedení VS ČR i nadále pokračuje v zajišťování uvedených kritérií. Ta jsou uváděna v předpisech a plánech pro další období, kde jsou dále rozpracovávána a specifikována. Dle mého názoru jsou takto zpracované plány dobře připraveny a vystihují současnou situaci. V některých aspektech jsou výše uvedená kritéria i překračována.

Velké nároky jsou kladeny na úroveň vězeňských ústavů a zaměstnanců, kteří mají přímo vězně na starost. Vedení vězeňských ústavů zajišťuje vhodné vybavení a vhodné prostředí pro aplikaci všech zákonem stanovených podmínek pro výkon trestu.

3.3 Koncepce rozvoje vězeňství v ČR

V roce 1992 vydalo tehdejší ředitelství sboru nápravné výchovy (SNV) souhrn koncepčních záměrů nazvaných Perspektivy Vězeňské služby v ČR. *Souhrn koncepčních záměrů si klade za cíl zásadním způsobem změnit výkon vazby a trestu odnětí svobody v duchu požadavků Evropských vězeňských pravidel. Základní filosofií tohoto pojetí vězeňství je přísné respektování presumpce nevinny při výkonu vazby s ohledem na dodržování základních lidských práv a svobod.* [17]

Koncepce rozvoje Vězeňské služby ČR do konce roku 2015 se v průběhu dalších období stále vyvíjela. To sebou přináší i jiný náhled na styl řízení, způsob zacházení s vězňenými osobami, mění se přístupy penologické, jsou přehodnocovány otázky bezpečnosti, zabezpečení věznic a i způsob řešení krizových stavů.

V žádném případě nelze aktualizovanou koncepci chápat jako popření koncepcí předchozích nebo stávajících nebo jako impuls k dramatickým či revolučním změnám v pojetí českého vězeňství. Tato koncepce vyjadřuje kontinuitu vývoje a chce být přirozenou reakcí na měnící se podmínky a nové vývojové trendy. [18]

Bezpečnostní situaci v českých věznicích lze z dlouhodobého hlediska považovat za relativně stabilizovanou. Její úroveň je v jednotlivých zařízeních různá, stejně jako úroveň technického vybavení a stavební dispozice těchto zařízení. V období posledních deseti let se významně podařilo vylepšit technické zabezpečení řady objektů. Jedná se o stavebně technické zabezpečení střežení obvodů věznic, o střežení vstupů a vjezdů, o vnitřní signalizaci a také o prvky komunikační.

3.4 Perspektivy Vězeňské služby v ČR

Dokument plně respektuje zásady Evropských vězeňských pravidel. Právě na jejich základě byl redefinován účel trestu odnětí svobody a stanoven požadavek humanizace jeho výkonu.

Perspektivy Vězeňské služby ČR řeší i bezpečnostní situaci nejenom v jednotlivých věznicích, ale i z komplexního hlediska. Základním požadavkem na zajištění řádného chodu věznic, zajištění bezpečnosti a stability věznic, přičemž donucení, síla je poslední instancí nastupující v případech, kdy selhaly možnosti jiné. [19]

Základním předpokladem bezpečnosti a stability ve věznicích jsou:

- Pozitivní emoční atmosféra ve věznicích - tu má plně ve svých rukou vězeňský personál.
- Rozpracovaný systém prevence mimořádných událostí, včetně metod detekce signálů připravovaného protiprávního jednání a chování vězňů.
- Využitím informačního systému k automatickému řízení bezpečnostních systémů ve věznicích:
 - s využitím centrální databanky uvězněných,
 - s napojením bezpečnostního systému na síť v rámci vězeňské služby,
 - s možností využívat při řešení mimořádných událostí a tzv. expertní systémy.

K dalším prioritám patří:

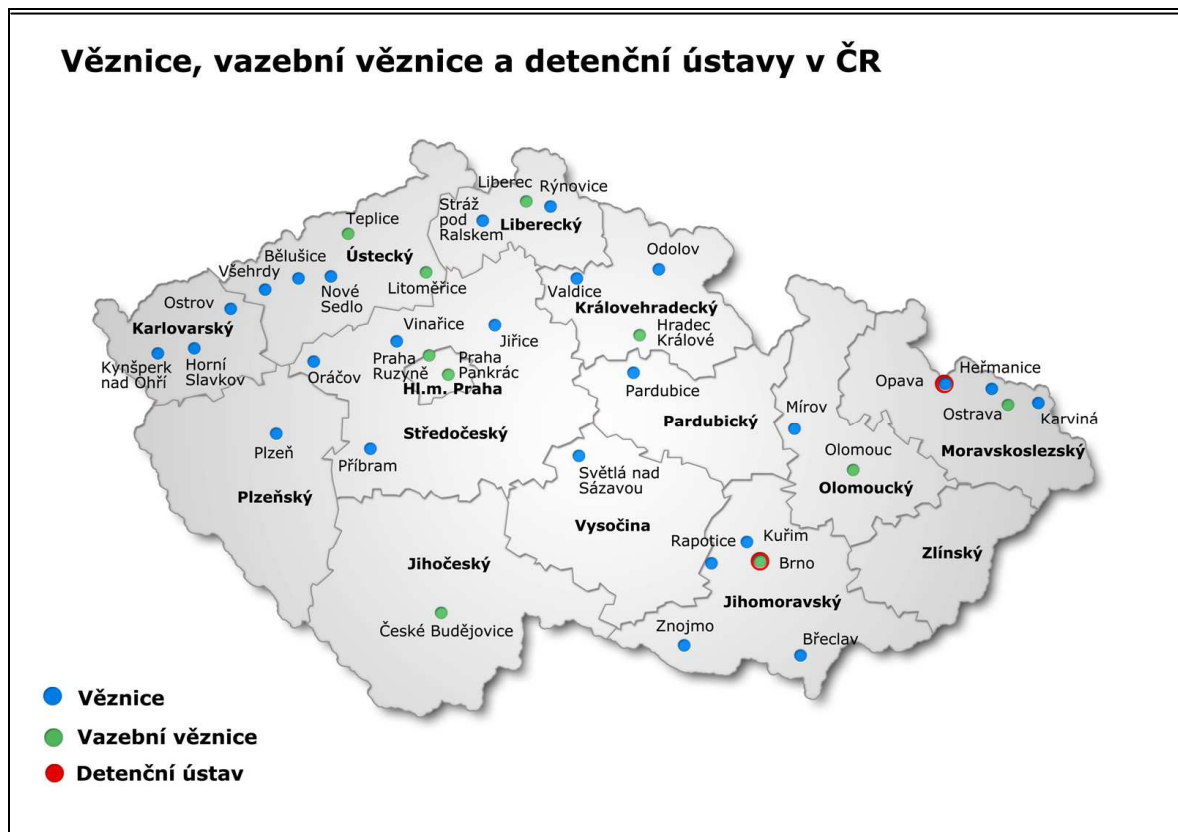
- modernizace výzbroje a příslušné techniky,
- racionální využívání lidské síly v ostraze, tj. upravení poměru techniky a člověka ve prospěch prvně jmenovaného činitele a v souvislosti s profilací ústavů,
- vybudování oddělení se zpřísněnou ostrahou v rámci pevných ústavů pro zvláště nebezpečné, agresivní odsouzené,
- vybudování tzv. krizových oddělení určených k odbornému řešení poruch chování (agrese, sebepoškozování, hladovky atd.) – následků osobní, event. interpersonální krize - jakožto možných příčin mimořádných událostí i hromadné povahy,
- zřízení a výcvik jednotky rychlého zásahu.

Velmi důležitou oblastí vězeňského systému je zajištění bezpečnosti personálu, vězňů a i společnosti. Moderní bezpečnostní složka vězeňského systému se orientuje nejen na prevenci útěku z vězeňských zařízení, nýbrž i na prevenci kriminality v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody zaměřené proti spolu vězňům a personálu.

4 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY A JEJÍ LEGISLATIVA

Vězeňská služba ČR byla zřízena zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráží ČR ze dne 17. listopadu 1992 s účinností od 1. 1. 1993. [24] Nadřízeným orgánem generálního ředitelství VS ČR je Ministerstvo spravedlnosti. Generální ředitelství ČR, vazební věznice a věznice mají postavení správních úřadů.

Posláním Vězeňské služby ČR je zajišťovat výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a bezpečnost a pořádek v soudních budovách. Vězeňská služba spravuje a střeží věznice a detenční ústavy. Dále střeží, předvádí a eskortuje vězněné osoby. K dalším úkolům patří výzkum v oboru penologie, jehož výsledky aplikuje v praxi.

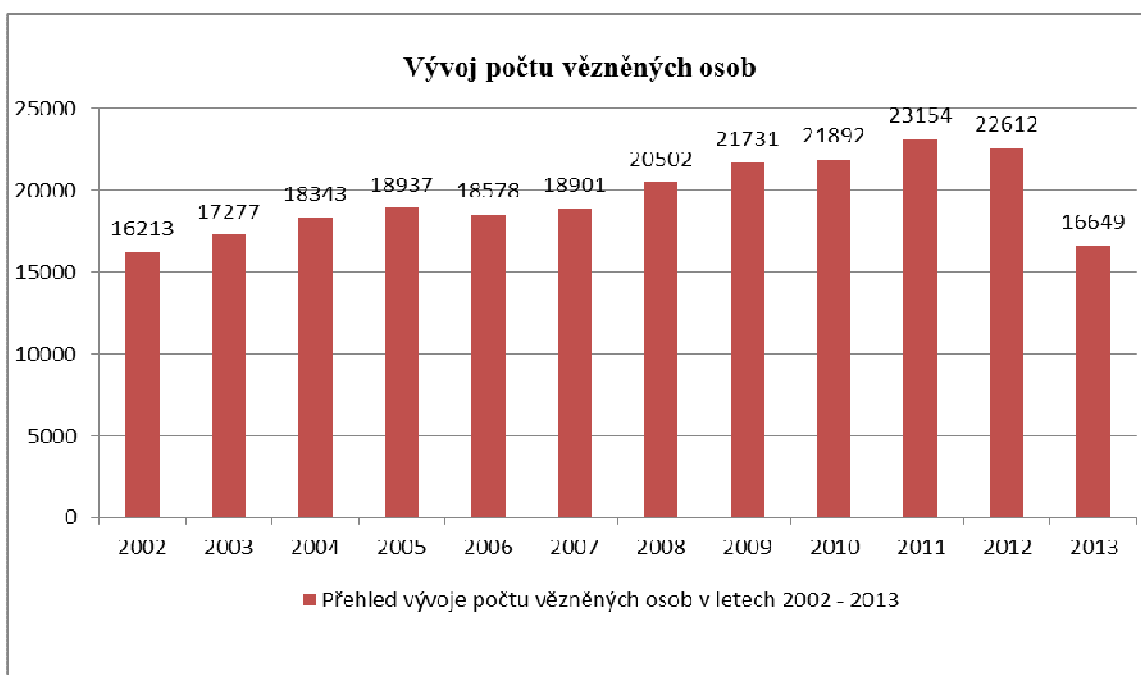

Obr. č. 1 - Věznice, vazební věznice a detenční ústavy ČR [35]

V ČR jsou čtyři typy věznic: s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. [25] Ve věznicích s dohledem vykonávají tresty lidé odsouzení za nejméně závažné trestné činy. Ve věznicích s ostrahou a se zvýšenou ostrahou jsou pachatelé nejzávažnějších trest-

ných činů. Vězni jsou rozmístěni ve 35 věznicích, kde se o ně stará více než jedenáct tisíc zaměstnanců.

Nejvíce odsouzených, více než 8 000, vykonává trest ve věznicích s ostrahou. V režimu se zvýšenou ostrahou je kolem 1100 odsouzených. Za nejzávažnější trestnou činnost je v českých věznicích také 46 vězňů odsouzených na doživotí, z toho 43 mužů a 3 ženy. V jedné věznici mohou být zřízena oddělení různých typů, pokud tím není ohrožen účel trestu.

Obr. č. 2 - Vývoj počtu vězněných osob v letech 2002 - 2013 [38]

4.1 Organizace Vězeňské služby

Základními organizačními jednotkami VS ČR jsou: [35]

- Generální ředitelství
- Vazební věznice
- Věznice
- Detenční ústavy
- Akademie vzdělávání

Generální ředitelství VS, řídí, organizuje a kontroluje činnost ostatních článků organizace VS ČR. Ministr spravedlnosti řídí VS ČR prostřednictvím generálního ředitele VS ČR, kterého jmenuje a odvolává. Jednotlivé věznice a vazební věznice zrušuje ministr spravedlnosti. V jejich čele stojí ředitelé, kteří jsou oprávněni jednak a činit právní úkony za VS ve všech věcech, mimo těch, které patří do pravomocí ministra spravedlnosti a generálního ředitele.

4.2 Věznice Břeclav

Věznice Břeclav je jednou z věznic, které se nacházejí v regionu Jižní Moravy. Ve Věznici Břeclav pracuje 129 zaměstnanců, z toho 80 příslušníků vězeňské služby, ostatní jsou občanští zaměstnanci.

Obr. č. 3 - Letecký snímek na Věznici Břeclav [36]

Jako samostatný vězeňský objekt působí od 1. ledna 1997 a trvale jsou do ní umísťováni pouze muži. Do 31. 12. 2005 byla věznicí vazební. K 1. 1. 2006 se v rámci reprofilyce

z vazební věznice stala věznice pro odsouzené muže zařazené do výkonu trestu odnětí svobody ve věznici s dohledem a ve věznici s ostrahou. Celková kapacita věznice je 191 míst, z toho zůstalo 27 míst pro oddělení výkonu vazby, která je zabezpečována pro okres Břeclav a okres Hodonín. [36]

4.2.1 Výkon vazby ve Věznici Břeclav

Kapacita oddělení výkonu vazby je 27 míst, z toho 6 míst jako "vazba se zmírněným režimem", zbytek vazby je vykonáván tzv. pevnou formou. To znamená, že celý obvinění opouštějí jen v případě vykonávání úkonů souvisejících s jejich trestním řízením, návštěvou lékaře, vycházek, návštěvy v návštěvní místnosti a v souvislosti s plněním programu zacházení. V rámci speciálních výchovných aktivit se mohou účastnit aktivit spojených s realizací programů zacházení.

4.2.2 Výkon trestu odnětí svobody ve Věznici Břeclav

Jedno oddělení pro výkon trestu odnětí svobody je určeno pro odsouzené, kteří jsou soudem zařazení do věznice typu s dohledem, druhé oddělení je určeno pro odsouzené, kteří jsou soudem zařazení do věznice typu s ostrahou. Součástí obou jsou specializovaná oddělení pro trvale pracovní nezařaditelné.

V rámci programů zacházení, které představují soubor pracovních, vzdělávacích, terapeutických a volnočasových aktivit, mají odsouzení možnost trávit smysluplně a aktivně svůj volný čas v některém ze zájmových kroužků.

5 LEGISLATIVA UPRAVUJÍCÍ KRIZOVÉ SITUACE VE VS ČR

Za krizovou situaci považujeme stav, kdy dochází k rozhodujícímu zvratu událostí nebo ke změně stavu, který byl dříve vyhodnocen za „normální“ stav. Jedná se o vážné narušení fungování určitého systému nebo jeho části. Většinou se jedná v časové tísní a jsou nutná adekvátní rozhodnutí a rozhodná řešení. Zpravidla se jedná o ohrožení cenných a chráněných hodnot, zájmů a statků.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů, [21] stanovuje povinnost státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob podílet se na zajišťování bezpečnosti České republiky. Uvádí, kdo v podmínkách naší republiky zajišťuje bezpečnost státu – jedná se o ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) [22] Krizovou situaci můžeme na základě § 2, písm. c) uvedeného zákona definovat jako mimořádnou událost, při níž jsou bezprostředně ohroženy demokratické principy státu, svrchovanost a územní celistvost státu, chod hospodářství, systém státní správy a soudnictví, zdraví a život velkého počtu osob, majetek velkého rozsahu. Dále mohou být také ohroženy plnění závazků vycházející z mezinárodních závazků ke společné obraně. Hrozící nebezpečí možné škody nelze při tom odvrátit běžnou činností správních úřadů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených sil, záchranných sborů, pomocí havarijních služeb

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů. [23] Hospodářská opatření pro krizové stavy jsou přijímána po vyhlášení krizových stavů a jsou určena k uspokojení základních potřeb fyzických osob na území ČR umožňující přežití krizových stavů bez těžké újmy na zdraví, pro podporu činnosti ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a zdravotnické záchranné služby a také pro podporu výkonu státní správy.

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů, [24] nám definuje úkoly vězeňské strážní, která střeží, předvádí a

eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody, eskortuje tyto osoby do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence. Dále provádí úkoly spojené se střežením vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence.

Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 35/2012 o činnosti VS ČR po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu VS ČR. [31] Nařízení nám stanovuje základní druhy činností VS ČR po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí (např. vzpoura, oznámení o uložení výbušniny spojené s evakuací vězněných osobám vznik požáru), včetně způsobů a úkolů souvisejících s jejich řešením. Obsahem je také i stanovení způsobu jednání krizového štábu VS ČR.

Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 68/2005 o postupu vazebních věznic a věznic při vzniku nepokojů nebo jiných hromadných nezákonných vystoupení osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, o organizaci a provádění služebních zákroků pod jednotným velením, o výstroji a výzbroji příslušníků provádějících služební zákrok pod jednotným velením a eskorty nebezpečných osob. [29] Účelem tohoto nařízení je stanovení postupu věznic při vzniku a řešení nepokojů nebo jiných hromadných vystoupení osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody. Dále nám definuje úkoly a povinnosti ředitele věznice, jeho zástupce a vrchního inspektora strážní služby při vzniku a řešení nepokojů. Určuje pravidla, zásady a organizaci služebního zákroku pod jednotným velením, stanovuje výstroj a výzbroj zasahujících jednotek. Nařízení nám vymezuje status, vybavení a úkoly týmu vyjednávačů věznice.

Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 17/2006 kterým se vydávají zásady pro výcvik služebního zákroku pod jednotným velením. [30] Tímto nařízením jsou stanoveny druhy výcviku služebního zákroku pod jednotným velením, způsoby procvičování součinnosti a připravenosti vazebních věznic a věznic k provedení zákroku a cvičební řád k procvičování provádění pořadových cviků, uspořádání skupin a tvarů pro zákrok.

Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 1/2013 o mimořádných událostech ve Vězeňské službě České republiky. [32] Účelem tohoto nařízení je stanovit okruh mimořádných událostí ve VS ČR, druhy mimořádných událostí, způsob jejich hlášení a povinnosti zaměstnanců nebo příslušníků VS ČR související s prevencí a při vzniku mimořádné události.

Nařízení ředitele Věznice Břeclav č. 2/2013 o činnosti Věznice Břeclav při vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu Věznice Břeclav. [33] Účelem tohoto nařízení je stanovit základní druhy činností Věznice Břeclav po vyhlášení krizových stavů, stanovuje postupy při řešení některých krizových situací a mimořádných událostí, včetně úkolů souvisejících s jejich řešením.

6 CÍLE A METODIKA

6.1 Cíl práce

Cílem práce je identifikace a zhodnocení možných rizik, která ovlivňují bezpečnost, organizaci a provoz věznice. Identifikace je provedena pomocí tabulkové SWOT analýzy. Výsledkem je navržení opatření k eliminaci vzniklých rizik krizových stavů ve VS ČR a Věznici Břeclav.

6.2 Metody využité při zpracování bakalářské práce

V práci jsem využil a používal dvě metody vypracování:

1. Sběr

Tato metoda slouží k tomu, aby bylo získáno co největší množství informací k daným bezpečnostním situacím, které souvisejí s tímto tématem.

2. SWOT analýza

SWOT analýza je využívána v této bakalářské práci k identifikaci rizik a jejich následnému vyhodnocení. Na základě vyhodnocení SWOT analýzy budou definována opatření k eliminaci rizik krizových stavů ve VS ČR a Věznici Břeclav.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ANALÝZA RIZIK BEZPEČNOSTNÍCH SITUACÍ VE VS ČR

Analýza rizik je postup, který přispívá k rozvoji poznání a je velmi důležitá v praxi. Je nezbytná pro potřeby řízení a také pro kvalitní rozhodovací proces. Pro analýzu rizik je v současné době k dispozici řada metodik a v dnešní době i softwarových nástrojů.

Při zjišťování druhu analýzy je nutné si stanovit nejvhodnější metodu, která nejlépe vystihne a optimálně analyzuje danou situaci. Při samotné analýze rizik je nutné posoudit, zda všechny dostupné informace mají odpovídající hodnotu z hlediska možných mimořádných událostí. [3]

Při analyzování krizových situací jsem studiem odborných materiálů dospěl k závěru, že pro potřeby mé bakalářské práce je nejvhodnější metodou SWOT analýza. V této kapitole uvádím další vhodné metody, které lze použít pro analýzu krizových situací.

Metoda FMEA - Failure Mode and Effect Analysis - v překladu analýza možných vad a jejich následků. Jedná se o analytickou techniku, jejímž cílem je identifikovat místa možného vzniku vad nebo poruch v systémech. Byla vyvinuta v 60-tých letech minulého století v USA během vesmírného programu APOLLO společnosti NASA, jako nástroj pro hledání závažných rizik. [44]

Vzhledem ke své univerzálnosti nachází uplatnění v řadě oblastí, zejména v oblasti řízení rizik a řízení kvality, či řízení bezpečnosti. Podstatou metody FMEA je systematická identifikace všech možných vad výrobku nebo procesu a jejich důsledků, identifikace kroků zamezení, snížení nebo omezení příčin těchto vad a zdokumentování celého procesu. Metodu FMEA je možné použít na různé druhy systémů. Jedná se o preventivní metodu, která umožňuje včasné identifikovat možné poruchy, chyby či vady, které mohou ovlivnit funkce systému nebo výslednou kvalitu či bezpečnost. Tím také snižuje míru rizik.

Metoda FTA - Fault Tree Analysis - v překladu analýza stromu poruchových stavů, používá se obvykle zkratka FTA. Jedná se o analytickou techniku, která se používá pro vyhodnocení pravděpodobnosti selhání, respektive spolehlivosti složitých systémů. Vzhledem ke své univerzálnosti nachází uplatnění v řadě oblastí, zejména v oblasti řízení rizik a říze-

ní kvality, či řízení bezpečnosti. Je uplatnitelná jako preventivní metoda, tak jako metoda analýzy již existujícího problému (například havárie). [45]

Metoda FTA obvykle následuje po analýze FMEA a je určena pro složité systémy. Je založená na rozboru vrcholové události nebo problému a pomáhá systematicky identifikovat faktory, které problém způsobují nebo negativně ovlivňují funkčnost systému. Jejím cílem je detailní analýza - nalezení příčin negativního jevu a dále umožňuje snížit pravděpodobnost jeho výskytu.

HAZOP - Hazard and Operability Study - analýza ohrožení a provozuschopnosti je jednou z nejjednodušších a nejrozšířenějších přístupů k identifikaci rizik. Metoda HAZOP je založena na hodnocení pravděpodobnosti ohrožení a z nich plynoucích rizik. Jejím hlavním cílem je identifikace scénářů potenciálního rizika - umožňuje tedy identifikovat nebezpečné stavy, které se mohou na zkoumaném zařízení vyskytnout. [43]

Výsledky jsou formulovány v závěrečném doporučení, které směřuje ke zlepšení procesu nebo systému.

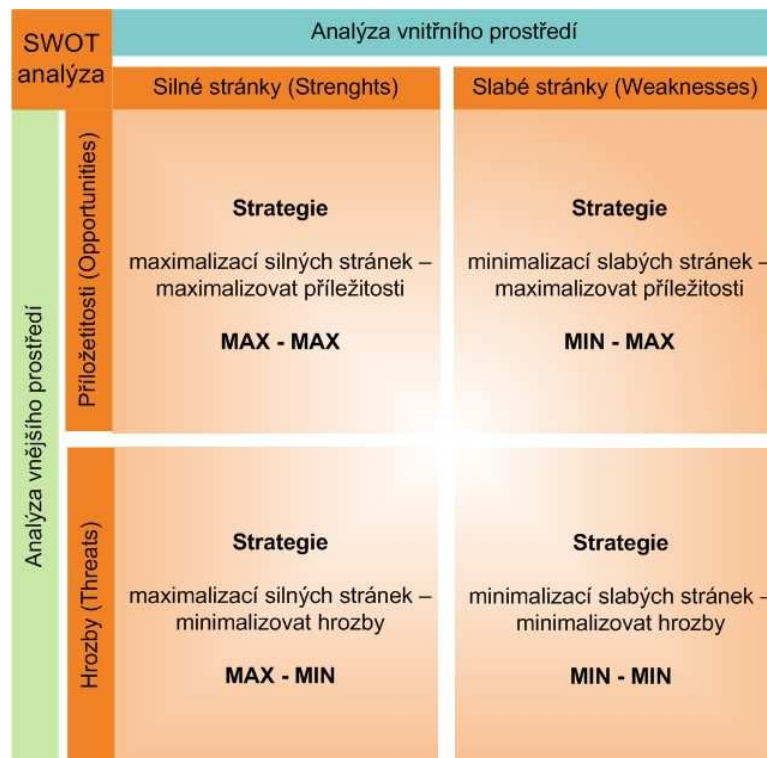
SWOT analýza hodnotí silné (Strengths), slabé (Weaknesses) stránky společnosti, hrozby (Threats) a příležitosti (Opportunities) spojené se záměrem, stavem, projektem, strategií nebo i restrukturalizací procesů. Díky ní dokážeme komplexně vyhodnotit fungování firmy, nalézt problémy nebo nové možnosti růstu. SWOT je součástí strategického (dlouhodobého) plánování společnosti. [42]

Analýza spočívá v rozboru a hodnocení současného stavu firmy (vnitřní prostředí) a současné situace okolí firmy (vnější prostředí). Ve vnitřním prostředí hledá a klasifikuje silné a slabé stránky firmy. Ve vnějším prostředí hledá a klasifikuje příležitosti a hrozby pro společnost. Pro vyspecifikování jednotlivých např. silných stránek bývá využit brainstorming s managementem firmy a specialisty na oblast, kterých se SWOT analýza týká. Po zhodnocení a spočítání váhy jednotlivých např. silných stránek celým týmem se seřadí dle důležitosti. Dále musí proběhnout jasné rozhodnutí managementu, jak s výsledky analýzy naloží a co bude realizovat.

SWOT analýza se skládá ze dvou úseků a ty vytváří dvě pod úseky:

- Interní - Silné stránky - S
 - Slabé stránky - W

- Externí - Příležitosti - O
 - Hrozby - T

Obr. č. 4 - SWOT analýza [42]

SWOT analýzu je možné využít jako silný nástroj pro stanovení a optimalizaci strategie společnosti, projektu nebo zlepšování stávajícího stavu či procesů. Výsledkem analýzy je stanovení nejlepší strategie řešení vzniklé situace.

8 CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH BEZPEČNOSTNÍCH SITUACÍ VE VS ČR

8.1 Bezpečnost ve věznicích

Bezpečnostní situace v českých věznicích lze z dlouhodobého hlediska považovat za stabilizovanou. České vězeňství úspěšně vyřešilo řadu závažných mimořádných událostí a krizových situací. Zabývalo se aktivitami organizovaného zločinu a hromadnými vystoupeními vězňů odmítání podřídit se stanovenému režimu, pasivní odmítání stravy, hromadné projevy nespokojenosti, ničení předmětů, zařízení a vybavení věznice, které mají charakter vězeňské vzpoury.

V návaznosti na výše uvedené byla přijata specifická opatření – jedná se o vybavení a vycvičení příslušníků pro služební zákrok pod jednotným velením, vybudování speciálních oddělení se zvýšeným stavebně technickým zabezpečením, vybudování detekce mobilních telefonů, nákup speciálních eskortních vozidel. Všechna tato opatření přispěla k minimalizaci bezpečnostních rizik v budovách věznic.

Bezpečnostní rizika jsou tedy stavy bezpečnostní situace, jejichž projevy mohou přivodit ohrožení subjektu bezpečnosti. Rizika mají různou míru pravděpodobnosti výskytu a rovněž dlouho cestu, kterou musí překonat od aktivace k přechodu v ohrožení.

V podmínkách VS ČR se objevují stavy, které při intenzivním krátkodobém, ale i dlouhodobém působení vyvolávají situace, které ohrožují bezpečnostní situaci ve vězeňských objektech. Tyto stavy pak vyvolávají mimořádné situace přecházející v mimořádné události.

Mimořádná situace je situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku hrozby vzniku nebo důsledku působení mimořádné události, která je řešena obvyklým způsobem složkami bezpečnostního systému ČR za použití běžných oprávnění, postupů na úrovni běžné spolupráce. [1]

Mimořádnou událostí definujeme jako škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí, vyžadující provedení záchranných a likvidačních prací. [1]

Mimořádnou událostí v podmínkách VS ČR uvádíme událost, která ohrožuje nebo poškozuje chráněné hodnoty nebo práva a oprávněné zájmy:

1. život nebo zdraví zaměstnance, osoby ve výkonu vazby, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu zabezpečovací detence, popřípadě jiné osoby, která se nachází v objektech nebo prostorech VS ČR,
2. majetek ve správě VS ČR,
3. životní prostředí uvnitř i vně objektů a prostorů VS ČR,
4. pořádek nebo bezpečnost v objektech nebo prostorech VS ČR, soudu, státního zastupitelství nebo ministerstva, nebo při předvádění a eskortách vězňených osob,

Mimořádné události se z hlediska jejich závažnosti a následků člení:

- **Závažná mimořádná událost**
 - a) útěk; pokus o útěk; prokazatelná příprava k útěku, napadení eskorty,
 - b) jednání týkající se vězňených osob nebo zaměstnanců při výkonu služby nebo práce, které má znaky úmyslného trestného činu proti životu nebo proti zdraví,
 - c) vzpoura; vyhlášení hromadného odmítání stravy,
 - d) realizace plánu vyrozumění a svozu, včetně nasazení sil a prostředků v rámci součinnosti VS ČR při řešení mimořádných událostí a krizových situací,
 - e) ztráta, nález nebo odcizení zbraně, munice nebo výbušnin; vloupání do zbrojního skladu,
 - g) použití střelné zbraně,
 - h) výbuch nebo nález výbušné látky nebo nástražného systému v objektu VS ČR, oznámení, že v objektu VS ČR je umístěna výbušná látka nebo nástražný systém.

- **Za mimořádnou událost méně závažnou**
 - a) sebevražda vězňené osoby poté, sebepoškození s následkem přímého ohrožení života,
 - b) úmrtí; smrtelný, těžký nebo hromadný úraz vězňených osob nebo zaměstnanců,
 - c) závažné nebo náhlé změny zdravotního stavu vězňené osoby hrozící bezprostředním ohrožením života nebo závažným zhoršením zdravotního stavu; individuální hladovka,
 - d) výskyt onemocnění u zaměstnance nebo vězňené osoby podléhající karanténnímu režimu nebo povinné izolaci,

- e) zneužití povolení volného pohybu mimo organizační jednotku VS ČR,
- f) nález návykové látky nebo alkoholu v objektu VS ČR nebo na pracovišti odsouzených,
- g) nález mobilního telefonu nebo SIM karty v objektu VS ČR, na pracovišti odsouzených,
- h) nerealizování stanovených vycházek vězňů ze strany VS ČR,
- i) fyzické napadení zaměstnanců při výkonu služby nebo práce,
- j) události, které významně ovlivňují provozní podmínky věznice (např. vznik požáru, průmyslová, ekologická havárie, živelní pohroma), a dále události ovlivňující bezpečnost,
- k) událost, která se významně dotýká fungování a provozu informačního systému,
- n) dopravní nehoda nebo odcizení služebního vozidla; dopravní nehoda vozidel, v nichž byly eskortovány nebo přepravovány vězněné osoby,
- o) zadržení zaměstnance v souvislosti s plněním služebních nebo pracovních povinností;
- p) zjištěný schodek na peněžních a jiných hodnotách svěřených k vyúčtování v hodnotě.

8.2 Řešení bezpečnostních situací

Jednotlivé věznice mají zpracován postup pro řešení mimořádných situací a mimořádných událostí, který v rámci řešení daného druhu mimořádné situace nebo události připadají v úvahu. Ten, kdo řídí dané situace, rozhodne podle konkrétní situace, disponibilních sil a prostředků, která opatření ze stanoveného výčtu budou provedena, případně která nebudou provedena nebo která v průběhu řešení situace nenadále nastala a řešení si vyžaduje kreativní přístup.

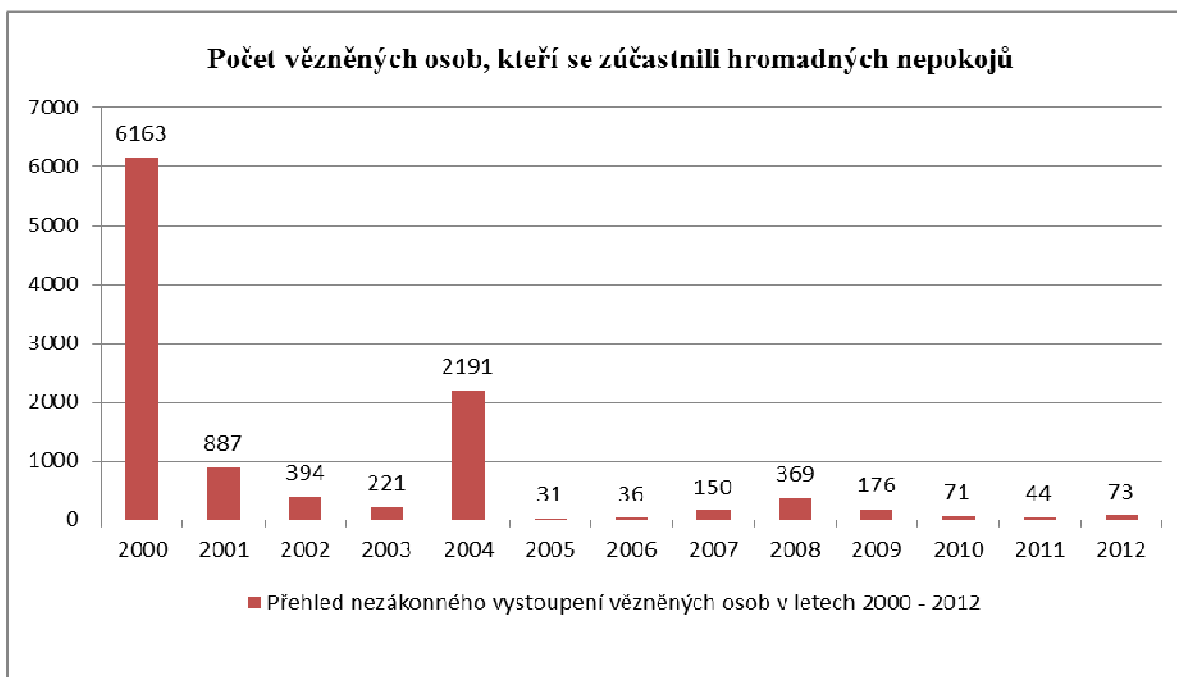
8.2.1 Vzpouřivá vězňů

Vzpouřivá vězňů můžeme definovat jako vzepření se uposlechnutí pokynu, rozkazu, vězeňskému řádu. Je provázána ničením budov VS ČR, vnitřního vybavení budov, zapalováním všeho, co má vězněná osoba k dispozici, může se jednat o agresi vůči vězeňskému personálu, ale i spoluvězňům. Často bývá spojována s hromadným nezákonným vystoupením vězňů osob.

Počet vězňů, kteří se zúčastnili hromadných nepokojů v letech 2000 - 2012												
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
6163	887	394	221	2191	31	36	150	369	176	71	44	73

Tab. č. 1 - Počet vězňů, kteří se zúčastnili HNVVO v letech 2000 - 2012 [38]

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [27] nám v § 344 uvádí, že vzpoury se účastní ten, kdo se vzepře nebo odporuje (skupina vězňů nebo chovanců ve výkonu zabezpečovací detence) dozorčímu orgánu, jeho rozkazu, vězeňskému řádu nebo řádu výkonu zabezpečovací detence a bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

Obr. č. 5 - Počet vězněných osob, kteří se zúčastnili HNVVO v letech 2000 - 2012 [38]

Hromadné nezákonné vystoupení vězněných osob

Při zjištění hromadného nezákonného vystoupení vězněných osob je nutné o vzniklé situaci informovat všechny příslušníky vězeňské stráže na strážních a dozorčích stanovištích a

také všechny zaměstnance věznice. Je nutné ze strany zaměstnanců zvýšit pozornost při plnění pracovních a služebních úkolů. Jakákoliv nenadálá situace je ihned hlášena nadřízenému. Je aktivován tým vyjednávačů věznice, který přímo na místě HNVVO navazuje prvotní kontakt s cílem zjištění podnětu a požadavků vězňů.

Je aktivováno pracoviště krizového řízení, které řídí veškerý další postup příslušníků a zaměstnanců věznice zajišťující řešení této události. Rozhodnutím řídicího KŠ je realizován Plán vyzoomění a svozu příslušníků a zaměstnanců věznice. KŠ při své práci vede přesný časový a obsahový záznam o průběhu události. V rámci součinnostních dohod je o situaci také informována PČR, se kterou je upřesněn další postup řešení události. Věznice souběžně připravuje vhodné prostory pro vězněné osoby, které páchaly HNVVO a připravuje jejich střežení. Zdravotnické středisko věznice realizuje přípravu k případnému ošetření zraněných příslušníků a vězněných osob.

Při selhání všech zákonem stanovených postupů, kdy vyjednávání je neúčinné, je realizován zázrok pod jednotným velením. [34]

Po ukončení a vyřešení mimořádné události je následně provedeno vyhodnocení všech provedených opatření na KŠ s návrhem na uvedení situace do původního stavu.

Vzpouza vězňů ve Věznici Leopoldov

Největší vězeňskou vzpourou v bývalém Československu byla vzpoura vězňů v Leopoldově, která se odehrála v roce 1990. K jejímu potlačení byla nasazena i armáda. Byla odstartována amnestií Václava Havla. Ta se totiž nevztahovala na všechny vězně. Potlačení vzpoury vyvolalo obdiv zahraničních odborníků. Přesto někteří novináři a politici označili zásah za brutální a došlo k odvolání velitele zásahu.

Nepokoje začaly ve slovenské věznici už v únoru 1990, kdy se 217 vězňů zabarikádovalo v ubytovacím traktu a žádalo okamžité propuštění. Patnáctého března pak vězni vyrazili do útoku, vytlačili všechny dozorce a ovládli tak celou věznici.

Obr. č. 6 - Foto hořící budovy Věznice Leopoldov [40]

Dne 28. března došlo k vyřešení celé situace. Nejagresivnější skupina vězňů se zabarikádovovala na střeše jedné z vězeňských budov a vchod do budovy zapálila. Na svou obranu měli k dispozici plamenomet. K zastavení útoku policejních sil chtěli dva vězně z řad rukojmí na střeše budovy upálit. Za dramatických okolností byli oba před jistou smrtí policejním vrtulníkem zachráněni. Připraveni ale byli i vězni. Po vojácích házeli amatérsky vyrobené zápalné lahve a bránili se ručně vyrobenými zbraněmi. Kvůli zbořeným budovám i zajatým rukojmím museli policisté bojovat stylem muže proti muži. Při obraně vzbouřenci házeli na zakročující policisty a dozorce zapálené slamníky, zápalné láhve a z oken a střech shazovali těžké předměty. Došlo i na boj o život muže proti muži, neboť vězni byli ozbrojeni kovovými tyčemi s bodly, dýkami, mačetami, boxery či jen pouhými noži a žiletkami. [40]

8.2.2 Požár věznice

Požár je nekontrolovatelné a nežádoucí hoření, při kterém hrozí nebezpečí poškození zdraví a majetku, jakož i hoření, při kterém již k újmě na zdraví a majetku došlo. Toto hoření není předem ohraničené na určitý prostor. Pro účely požární ochrany se zavádí tzv. třídy požáru. Do tříd se požáry dělí především s ohledem na skupenství hořících látek:

- Třída A - požáry pevných látek, zejména organického původu, jejíž hoření je zpravidla provázeno žhnutím (papír, dřevo, textil). Dají se hasit vodními, pěnovými a práškovými hasicími přístroji.
- Třída B - požáry kapalin nebo látek přecházejících do kapalného skupenství (benzín, nafta, barvy, dehet, parafín a tuky). Dají se hasit pěnovými a práškovými hasicími přístroji.
- Třída C - požáry plynů (acetylen, vodík, metan, propan). Dají se hasit práškovými a sněhovými hasicími přístroji.
- Třída D - požáry lehkých alkalických kovů (hořčík, slitiny hliníku). Vzhledem k vysoké teplotě požáru vyžaduje použití speciálních suchých hasiv nebo speciálně upravených prášků. [1]

Počet požárů ve VS ČR v letech 2000 - 2012												
2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
8	8	10	12	10	16	10	9	12	6	9	4	6

Tab. 2 - Počet požárů ve VS ČR v letech 2002 - 2012 [41]

Při zjištění zahoření nebo požáru ve věznici je tato skutečnost ihned nahlášena vrchnímu inspektorovi, který prostřednictvím rozhlasu o vzniklé situaci informuje všechny zaměstnance věznice. V první řadě je snaha o likvidaci požáru vlastními silami. Podle rozsahu požáru je ihned přivolán HZS. Je nutné ze strany zaměstnanců zvýšit pozornost při plnění pracovních a služebních úkolů, neboť se i v tomto případě může jednat o odpoutání pozornosti ze strany vězněných osob.

Před příjezdem HZS je nutné zabezpečit jejich vjezd do věznice a způsob zajištění ostražky. Vrchní inspektor po příjezdu HZS předá veškerou příslušnou dokumentaci nutnou ke zdolání požáru a zajistí jejich doprovod k ohnisku požáru. Podle průběhu situace je rozhodnuto, zda dojde k uzavření veškerých odebíraných druhů energií ve věznici. K důvodu zá-

chrany života, zdraví a materiálních hodnot je ke zdolávání požáru možné využít připravené ruční hasicí přístroje, háky a také ženíjní náradí.

Souběžně je aktivováno pracoviště KŠ, které řídí veškerý další postup příslušníků a zaměstnanců věznice zajišťující řešení této události. Rozhodnutím řídicího KŠ je realizován Plán vyrozumění a svozu příslušníků a zaměstnanců věznice. KŠ při své práci vede přesný časový a obsahový záznam o průběhu události. V rámci součinnostních dohod je o situaci také informována PČR, se kterou je upřesněn další postup řešení události. Věznice dle ohniska požáru a zakouření prostor provádí evakuaci vězněných osob. Evakuace je prováděna dle předem připravených plánů pro řešení mimořádných událostí v podmínkách Věznice Břeclav. Ve spolupráci s PČR je odkloněna doprava na přístupových cestách v okolí věznice. Oddělení logistiky zajišťuje evakuaci materiálu z ohroženého prostoru a provádí jejich střežení. Zdravotnické středisko věznice realizuje přípravu k případnému ošetření zraněných příslušníků a vězněných osob.

Po ukončení a vyřešení mimořádné události je následně provedeno vyhodnocení všech provedených opatření na KŠ s návrhem na uvedení situace do původního stavu.

Ve Věznici Břeclav dochází k zahoření průměrně jedenkrát za rok. Doposud se vždy jednalo o požár způsobený technickou závadou na věžeňském zařízení. Požár byl vždy zjištěn v jejich prvotní fázi, což ulehčilo i způsob jejich likvidace. Požáry byly uhašeny zaměstnanci za použití protipožárních prostředků ve věznici.

8.2.3 Havárie, přírodní katastrofa ve věznici

Havárie je mimořádná, částečně nebo zcela neovladatelná, časově a prostorově ohraničená událost, která vznikla nebo jejíž vznik bezprostředně hrozí v souvislosti s užíváním objektu nebo zařízení, v němž je nebezpečná látka vyráběna zpracována, používána, přepravována nebo skladována, a která vede k bezprostřednímu nebo následnému závažnému poškození nebo ohrožení života a zdraví občanů, hospodářských zvířat, životního prostředí nebo ke škodě na majetku, která přesahuje zákonem stanovené limity. Sekundárními projevy rozsáhlých havárií mohou být různé přírodní katastrofy (povodně, vichřice, sesuvy půdy, požáry apod.) nebo poškození životního prostředí: masový úhyn živých organismů, znečištění či

kontaminace povrchových a podzemních vod, půdy, horninového prostředí apod., i když vlastní příčina tohoto poškození není v daném okamžiku známa. [1]

Při zjištění vzniklé situace je i v tomto případě tato skutečnost ihned nahlášena vrchnímu inspektorovi, který informuje všechny zaměstnance věznice. Podle rozsahu havárie jsou přivolány jednotky HZS. Před příjezdem HZS je nutné zabezpečit jejich vjezd do věznice a způsob zajištění ostražky. Podle průběhu situace je rozhodnuto, zda dojde k uzavření veškerých odebíraných druhů energií ve věznici. K důvodu záchrany života, zdraví a materiálních hodnot je ke zdolávání požáru možné využít připravené ruční hasicí přístroje, háky a také ženižní nářadí.

Aktivované pracoviště KŠ, které řídí veškerý další postup příslušníků a zaměstnanců věznice zajišťující řešení této události. Rozhodnutím řídicího KŠ je realizován Plán vyrozumění a svozu příslušníků a zaměstnanců věznice. KŠ při své práci vede přesný časový a obsahový záznam o průběhu události. V rámci součinnostních dohod je o situaci také informována PČR, se kterou je upřesněn další postup řešení události. Věznice dle situace provádí evakuaci vězňených osob. Evakuace je prováděna dle předem připravených plánů pro řešení mimořádných událostí v podmínkách Věznice Břeclav. Ve spolupráci s PČR je odkloněna doprava na přístupových cestách v okolí věznice. Oddělení logistiky zajišťuje evakuaci materiálu z ohroženého prostoru a provádí jejich střežení. Zdravotnické středisko věznice realizuje přípravu k případnému ošetření zraněných příslušníku a vězňených osob. Po ukončení a vyřešení mimořádné události je následně provedeno vyhodnocení všech provedených opatření na KŠ s návrhem na uvedení situace do původního stavu.

8.3 Aspekty zajištění bezpečnosti

Bezpečnost osob ve věznici zcela závisí na dobrém plánování a na dobře vypracovaných plánech řešících krizové situace. Cílem těchto plánů je vytvořit účelný a efektivní systém předcházení vzniku mimořádných událostí, postavený na smysluplném řízení, na odborně připravených lidských zdrojích, materiálním zabezpečení a optimálních finančních prostředcích. Jedná se o akceschopný systém regulace nežádoucích dopadů přírodních, antropogenních, společenských a sociálních forem hrozeb a ohrožení.

System zajištění bezpečnosti v podmínkách věznice je tvořen plány pro řešení jednotlivých mimořádných událostí, prověřování akceschopnosti lidských zdrojů a také materiálním zabezpečením. Součástí dokumentace je i požárně evakuační plán věznice, který je pravidelně vyhodnocován a prověřován.

Evakuaci můžeme definovat jako předem připravený a určenými orgány odsun osob, materiálu, techniky a zařízení z ohrožených míst a prostorů s cílem předejít ztrátám na životech a hmotných prostředcích nebo dobrovolné opuštění místa osobou z důvodu ohrožení jejího života nebo zdraví. [5]

Jako doplňující opatření k evakuaci mohou být použity prostředky individuální ochrany. Jsou určeny k ochraně před toxickými, radiačními, infekčními účinky chemických a biologických látek. [12] V případě přímého ohrožení, kdy nejsou k dispozici speciální prostředky individuální ochrany, je možné si vytvořit i improvizované prostředky ochrany svépocí. K ochraně dýchacích cest je možné použít roušky z kapesníku nebo ručníku. Před jejich použitím je nutné je navlhčit. K ochraně hlavy je možné použít pokrývky hlavy.

Také zabezpečení opatření nouzového přežití představuje souhrn činností a postupů s cílem minimalizovat negativní dopady mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy postižených. Opatření nouzového přežití navazují na evakuaci přímo z prostoru mimořádné události. [12]

9 SWOT ANALÝZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ VE VS CR

V této kapitole analyzuji tři vybrané závažné mimořádné události, které svým obsahem a dopadem patří k těm nejvýznamnějším. Jedná se o následující mimořádné události - hromadné nezákonné vystoupení vězňených osob, požár věznice a havárie, přírodní katastrofa ve věznici. Všechny tyto závažné mimořádné události jsem blíže charakterizoval v předcházející kapitole mé bakalářské práce.

Metoda SWOT analýzy je využívána převážně v marketingu, ale její využití je možné i v jiných oblastech. K jejím přednostem patří možnost komplexního vyhodnocení relativních informací provozu společnosti – věznice. Pomocí této metody lze tedy definovat silné a slabé stránky společnosti a upozornit na strategicky významné příležitosti a hrozby.

9.1 SWOT analýza mimořádné události - hromadné nezákonné vystoupení vězňených osob

Vnitřní část SWOT analýzy:

	SILNÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Vypracovaný plán pro řešení krizové situace. - Stanovená jednotka pro zásah pod jednotným velením. - Součinnost a koordinace s věznicemi daného regionu. - Platné součinnostní dohody s PČR a složkami IZS.

Tab. č. 3 - Vnitřní část SWOT analýzy, silné stránky - HNVVO [Zdroj: vlastní]

Silné stránky

Vypracovaný plán pro řešení krizové situace - Věznice Břeclav má vypracován plán pro řešení možných krizových situací. Tento plán zahrnuje přesný postup pro řešení dané situace. Vypracovaný plán je průběžně, v rámci krizového štábu, vyhodnocován a aktualizován.

Stanovená jednotka pro zásah pod jednotným velením - v průběhu roku se tato jednotka, v rámci služební a profesní přípravy, připravuje na zákrok pod jednotným velením na řešení různých krizových situací.

Součinnost a koordinace s věznicemi daného regionu - Věznice Břeclav spadá do jihomoravského regionu. Při řešení krizové situace si mohou věznice v regionu poskytovat vzájemnou pomoc.

Platné součinnostní dohody s PČR a složkami IZS - na základě platných dohod lze využít vzájemné pomoci.

	SLABÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Nepředvídatelnost chování vězňených osob a znalost prostředí. - Snaha o utajení další nepředvídatelné krizové situace. - Nedostatečný počet zasahujících příslušníků v prvotní fázi vzniku krizové situace. - Selhání lidského faktoru.

Tab. č. 4 - Vnitřní část SWOT analýzy, slabé stránky - HNVVO [Zdroj: vlastní]

Slabé stránky

Nepředvídatelnost chování vězňených osob a znalost prostředí - skladba vězňených osob je z menší části tvořena prvotrestanými a z větší části recidivisty. Jejich znalost prostředí, z důvodu opakovaného uvěznění, jim dává velmi dobrou orientaci a znalost organizace systému.

Snaha o utajení další nepředvídatelné krizové situace - řešení jedné krizové situace může sloužit k utajení jiné, možná i závažnější krizové situace.

Nedostatečný počet zasahujících příslušníků v prvotní fázi vzniku krizové situace - situace může nastat v době, kdy na pracovišti je omezený počet stanovených zaměstnanců (dny pracovního klidu).

Selhání lidského faktoru - impulsem pro nezákonné jednání vězňených osob může být i porušení vnitřních předpisů za strany zaměstnanců věznice.

Vnější část SWOT analýzy:

	PŘÍLEŽITOSTI
VNĚJŠÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupráce s PČR a složkami IZS. - Zajištění výzbroje a výstroje příslušníků. - Využití náhradního vstupu do věznice.

Tab. č. 5 - Vnější část SWOT analýzy, příležitosti - HNVVO [Zdroj: vlastní]

Příležitosti

Spolupráce s PČR a složkami IZS - v souladu s platnými dohodami jsou předávány zkušenosti mezi jednotlivými složkami.

Zajištění výzbroje a výstroje příslušníků - výzbrojní a výstrojní součástky jsou zajištěny z centrálního skladu VS CR.

Využití náhradního vstupu do věznice - ve výjimečném případě je možné využít i náhradní vstup do věznice přes Okresní soud Břeclav.

	HROZBY
VNĚJŠÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Riziko napadení věznice. - Nedostatečný počet zasahujících příslušníků. - Řešení krizové situace v rámci regionu.

Tab. č. 6 - Vnější část SWOT analýzy, hrozby - HNVVO [Zdroj: vlastní]

Hrozby

Riziko napadení věznice - při řešení nezákonného vystoupení vězňů osob příslušníky věznice, může být věznice současně napadena zvenčí. Je zde riziko řešení více krizových situací.

Nedostatečný počet zasahujících příslušníků - při realizaci plánu vyrozumění a svozu zaměstnanců věznice se nemusí vždy zajistit dostatečný počet příslušníků a občanských zaměstnanců věznice ve stanovený čas.

Řešení krizové situace v rámci regionu - ve stejném čase se může jednat o nezákonné vystoupení vězněných osob ve více věznicích. Z tohoto důvodu nebude možné využít spolupráce věznic na úrovni regionu.

9.2 SWOT analýza mimořádné události - požár věznice

Vnitřní část SWOT analýzy:

	SILNÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Vypracovaný plán pro řešení krizové situace. - Platné součinnostní dohody s PČR a složkami IZS. - Instalovaný systém elektronické požární signalizace EPS. - Mapování situace pomocí kamerového systému ve věznici. - Dodržování postupu při řešení úkolů v případě požáru ze strany zaměstnanců.

Tab. č. 7 - Vnitřní část SWOT analýzy, silné stránky - požár věznice [Zdroj: vlastní]

Silné stránky

Vypracovaný plán pro řešení krizové situace - Věznice Břeclav má vypracován plán pro řešení možných krizových situací. Tento plán zahrnuje přesný postup pro řešení dané situace. Vypracovaný plán je průběžně, v rámci krizového štábu, vyhodnocován a aktualizován.

Platné součinnostní dohody s PČR a složkami IZS - na základě platných dohod lze využít vzájemné pomoci.

Instalovaný systém elektronické požární signalizace EPS - ve věznici jsou umístěny požární čidla k detekci požáru. Jejich vyústění je na operačním středisku věznice, s přesnou identifikací místa požáru.

Mapování situace pomocí kamerového systému ve věznici - rozmístění jednotlivých kamer ve věznici umožňuje sledovat činnost osob v zájmových prostorech věznice.

Dodržování postupu při řešení úkolů v případě požáru ze strany zaměstnanců - v průběhu roku jsou zaměstnanci věznice, v rámci služební a profesní přípravy, proškolení o stanoveném postupu v případě požáru.

	SLABÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Snaha o utajení další nepředvídatelné krizové situace. - Nedostatečný počet zasahujících příslušníků v prvotní fázi vzniku krizové situace. - Selhání lidského faktoru. - Přerušování dodávek energií ve věznici. - Realizace evakuace věznice - omezení pohybu vězňů. - Omezený pohyb ZHS po věznici.

Tab. č. 8 - Vnitřní část SWOT analýzy, slabé stránky - požár věznice [Zdroj: vlastní]

Slabé stránky

Snaha o utajení další nepředvídatelné krizové situace - řešení jedné krizové situace může sloužit k utajení jiné, možná i závažnější krizové situace.

Nedostatečný počet zasahujících příslušníků v prvotní fázi vzniku krizové situace - situace může nastat v době, kdy na pracovišti je omezený počet stanovených zaměstnanců (dny pracovního klidu).

Selhání lidského faktoru - příčinou vzniku požáru může být porušení vnitřních předpisů ze strany zaměstnanců věznice.

Přerušeni dodávek energií ve věznici - požár způsobí přerušeni dodávky energií ve věznici nebo rozšíření požáru zapříčiní vypnutí energií z provozních důvodů.

Realizace evakuace věznice - omezení pohybu vězňených osob - při evakuaci je nutná součinnost a koordinace mezi zasahujícími příslušníky. Je nutné zamezit, aby nedošlo k panice mezi vězňenými osobami a aby přesun do určeného evakuačního místa proběhl bez obtíží.

Omezený pohyb HZS po věznici - při příjezdu HZS do věznice je nutné zabezpečit jejich doprovod do ohniska požáru před veliteli zásahu potřebné informace o situaci.

Vnější část SWOT analýzy:

	PŘÍLEŽITOSTI
VNĚJŠÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupráce s PČR a složkami IZS. - Využití náhradního vstupu do věznice. - Poloha objektu věznice.

Tab. č. 9 - Vnější část SWOT analýzy, příležitosti - požár věznice [Zdroj: vlastní]

Příležitosti

Spolupráce s PČR a složkami IZS - v souladu s platnými dohodami jsou předávány zkušenosti mezi jednotlivými složkami.

Využití náhradního vstupu do věznice – ve výjimečné případě je možné využít i náhradní vstup do věznice přes Okresní soud Břeclav.

Poloha objektu ve městě - Věznice Břeclav je situována v centru města, což je její velkou výhodou v rámci dostupnosti složek IZS. Dojezd HZS do věznice je do 4 minut od nahlášení požáru.

	HROZBY
VNĚJŠÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Riziko napadení věznice. - Nedostatečný počet zasahujících příslušníků. - Omezení vjezdu HZS do věznice. - Eskortování vězňů do jiných věznic v regionu. - Přerušování dodávek energií.

Tab. č. 10 - Vnější část SWOT analýzy, hrozby - požár věznice [Zdroj: vlastní]

Hrozby

Riziko napadení věznice - při řešení požáru příslušníky věznice, může být věznice současně napadena zvenčí. Je zde riziko řešení více krizových situací.

Nedostatečný počet zasahujících příslušníků - při realizaci plánu vyrozumění a svozu zaměstnanců věznice se nemusí vždy zajistit dostatečný počet příslušníků a občanských zaměstnanců věznice ve stanovený čas.

Omezení vjezdu HZS do věznice - při vjezdu jednotek HZS do věznice, je nutné u zasahujících příslušníků provést perustraci osob a také vjíždějí techniky.

Eskortování vězňů do jiných věznic v regionu - z důvodu omezené ubytovací kapacity po likvidaci požáru (nemožnost ubytovat vězněné osoby) je nutné eskortovat vězně do jiných věznic v rámci regionu.

Přerušování dodávek energií - na základě rozhodnutí velitele zásahu nebo KS mohou být na nezbytně nutnou dobu přerušeny dodávky odebíraných energií.

9.3 SWOT analýza mimořádné události – havárie, přírodní katastrofa

Vnitřní část SWOT analýzy:

	SILNÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Vypracovaný plán pro řešení krizové situace. - Platné součinnostní dohody s PČR a složkami IZS. - Využití kamerového systému při zasedání KŠ věznice. - Dodržování postupu při řešení úkolů v případě havárie, přírodní katastrofy ze strany zaměstnanců.

Tab. č. 11 - Vnitřní část SWOT analýzy, silné stránky - havárie, přírodní katastrofa [Zdroj: vlastní]

Silné stránky

Vypracovaný plán pro řešení krizové situace - Věznice Břeclav má vypracován plán pro řešení možných krizových situací. Tento plán zahrnuje přesný postup pro řešení dané situace. Vypracovaný plán je průběžně, v rámci krizového štábu, vyhodnocován a aktualizován.

Platné součinnostní dohody s PČR a složkami IZS - na základě platných dohod lze využít vzájemné pomoci.

Využití kamerového systému při zasedání KŠ věznice – funkcionáři věznice při zasedání KŠ mohou řešit úkoly s možností zjišťování aktuálního stavu pomocí kamerového systému věznice.

Dodržování postupu při řešení úkolů v případě havárie, přírodní katastrofy ze strany zaměstnanců - v průběhu roku jsou zaměstnanci věznice, v rámci služební a profesní přípravy, proškolení o stanoveném postupu v případě vzniku havárie nebo průběhu přírodní katastrofy.

	SLABÉ STRÁNKY
VNITŘNÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Omezený počet zaměstnanců a příslušníků v počátku havárie, přírodní katastrofy. - Pochybení zapříčiněné lidským faktorem. - Provedení evakuace věznice. - Nedostupnost částí věznice bez doprovodu příslušníka VS ČR.

Tab. č. 12 - Vnitřní část SWOT analýzy, slabé stránky - havárie, přírodní katastrofa [Zdroj: vlastní]

Slabé stránky

Snaha o utajení další nepředvídatelné krizové situace - řešení jedné krizové situace může sloužit k utajení jiné, možná i závažnější krizové situace.

Omezený počet zaměstnanců a příslušníků v počátku havárie, přírodní katastrofy - k havárii nebo k přírodní katastrofě může dojít v době, kdy věznice disponuje omezeným počtem zaměstnanců (dny pracovního klidu).

Pochybení zapříčiněné lidským faktorem – ke vzniku havárie může dojít z důvodu porušení technologických postupů, vnitřních předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany práce při zajišťování provozu věznice za strany zaměstnanců věznice.

Provedení evakuace věznice - evakuace osob musí proběhnou dle zpracovaného požárně evakuačního plánu. Zde jsou jasně formulovány pokyny a postupy všech zasahujících příslušníků.

Nedostupnost částí věznice bez doprovodu příslušníka VS ČR – Při řešení mimořádné situace je nutné zajistit doprovod zasahujících jednotek HZS po věznici.

Vnější část SWOT analýzy:

	PŘÍLEŽITOSTI
VNĚJŠÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Návčik zainteresovaných složek IZS. - Možnost jiného vstupu do věznice. - Umístění objektu ve středu města.

Tab. č. 13 - Vnější část SWOT analýzy, příležitosti - havárie, přírodní katastrofa [Zdroj: vlastní]

Příležitosti

Návčik zainteresovaných složek IZS – v průběhu roku probíhají pravidelná součinnostní cvičení zainteresovaných složek IZS.

Možnost jiného vstupu do věznice – v souladu s vypracovaným plánem pro řešení této mimořádné situace je možné využít i jiný vstup do věznice přes Okresní soud Břeclav.

Umístění objektu ve středu města – umístění budovy věznice ve středu města Břeclavi, umožňuje všem zasahujícím složkám IZS rychlou dosažitelnost do místa mimořádné události.

	HROZBY
VNĚJŠÍ ČÁST	<ul style="list-style-type: none"> - Insuficientní počet zasahujících příslušníků. - Vjezd jednotek IZS do věznice - Přemístění vězněných osob do jiných věznic. - Omezené dodávky odebíraných energií.

Tab. č. 14 - Vnější část SWOT analýzy, hrozby - havárie, přírodní katastrofa [Zdroj: vlastní]

Hrozby

Insuficientní počet zasahujících příslušníků – při prvotním řešení mimořádné události je počet zasahujících příslušníků značně omezen. Je vyhlášen plán vyrozumění a svozu zaměstnanců věznice, kdy ve stanovený čas se nemusí do věznice dostavit potřebný počet příslušníků a občanských zaměstnanců věznice schopných likvidace následků mimořádné události.

Vjezd jednotek IZS do věznice - při vjezdu jednotek IZS do věznice, je nutné u zasahujících příslušníků a dalších osob provést perlustraci osob a také vjíždějící techniky.

Přemístění vězněných osob do jiných věznic v regionu – při havárii nebo přírodní katastrofě nebude možné vězněné osoby umístit přímo ve Věznici Břeclav, budou vězněné osoby, na dobu nezbytně nutnou, umístěni v jiné věznici.

Omezené dodávky odebíraných energií – při řešení této mimořádné události může dojít ze strany dodavatelů jednotlivých energií k omezeným dodávkám energií.

10 NÁVRHY NA PROVEDENÍ OPATŘENÍ K ELIMINACI RIZIK

Při navrhování opatření k eliminaci rizik jsem vycházel z již vypracovaných plánů pro řešení krizových situací ve VS ČR. Řešení bezpečnosti věznic a vazebních věznic je řešeno v Koncepti rozvoje VS ČR. Nejvýznamnějším dokumentem pro řešení krizových situací v podmínkách VS ČR je Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 35/2012 o činnosti VS ČR po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu VS ČR, který popisuje řešení jednotlivých krizových situací. Každá věznice, i Věznice Břeclav, má zpracován plán pro řešení krizových situací. Tímto plánem je zajištěno snížení pravděpodobnosti vzniku rizika ve věznici. I přes vypracovaný plán, může dojít k ohrožení věznice lidskou činností, přírodními vlivy nebo i kombinací některého výše uvedeného faktoru.

Návrh č. 1

V návrhu č. 1 řeším opatření k eliminaci rizik při řešení mimořádné události - hromadné nezákonné vystoupení vězňených osob. Znalost prostředí, z důvodu opakovaného uvěznění, dává vězňeným osobám velkou výhodu zvláště v počáteční fázi této mimořádné události, protože opakovaným uvězněním získají znalost systému střežení a především znalost slabých a nebezpečných míst. Chování vězňených osob může skrývat jinou trestnou činnost nebo utajení jiné, možná i závažnější krizové situace. Proto navrhuji omezit pohyb vězňených osob v místech, která jsou vyhodnocena jako slabá a nebezpečná místa a důkladné soustavné proškolení zaměstnanců věznice v rámci nedovoleného styku s vězňenými osobami z dynamické bezpečnosti. Dále navrhuji rozšíření kamerového systému i do dalších prostorů. Nevýhodou tohoto návrhu je velká finanční náročnost.

K předcházení této krizové situace by přispělo i zpřísnění podmínek výkonu trestu pro recidivisty, a také pro další vězňené osoby, které se nezákonného vystoupení zúčastnily. Vyšší trestní sazba za toto nezákonné jednání by měla represivní účinek na vězňené osoby. Stávající systém řeší navrhovaná opatření vůči zaměstnancům, ale vůči vězňeným osobám jsou tato opatření v menší míře.

Dalším negativním poznatkem je riziko napadení věznice při řešení nezákonného vystoupení vězňů osob příslušníky věznice. V této době, kdy jsou zaměstnanci soustředěni na plnění jiných úkolů, může být věznice současně napadena zvenčí. Zde navrhuji intenzivní monitoring okolí věznice pomocí kamerového systému a rozšíření počtu kamer na obvodovém plášti věznice.

Nedostatečný počet zasahujících příslušníků v prvotní fázi vzniku krizové situace. Situace může nastat v době, kdy na pracovišti je omezený počet stanovených zaměstnanců. Navrhuji, s ohledem na výše uvedené, navýšit počet příslušníků ve strážní a zásahové hlídce o 2 příslušníky. Tento návrh nám zabezpečí dostatečný počet zasahujících příslušníků.

Impulsem pro nezákonné jednání vězňů může být i porušení vnitřních předpisů za strany zaměstnanců věznice. Z tohoto důvodu navrhuji v rámci služební a profesní přípravy soustavné zvyšování právního vědomí zaměstnanců věznice.

Návrh č. 2

V návrhu č. 2 navrhuji opatření při řešení mimořádné události – požáru věznice, havárie, přírodní katastrofy. Řešení této mimořádné události může sloužit k utajení jiné, možná i závažnější krizové situace. Může se jednat o riziko napadení věznice zvenčí nebo i o jinou nezákonnou činnost vězňů osob. V rámci řešení této události plní věznice mnoho dalších úkolů. Jedná se o přípravu případné evakuace vězňů mimo prostory věznice, příjezd a doprovod zasahujících složek IZS ve věznici, stávající systém střežení, ale řeší i možný výpadek dodávaných energií ve věznici. Proto i v tomto případě navrhuji rozšířit kamerový a zabezpečovací systém do dalších míst, tak aby bylo možné monitorovat chování a jednání vězňů osob, ale i osob v okolí věznice v průběhu této mimořádné události a tím předejít k vážnějším komplikacím. Pořízený záznam může být zpětně vyhodnocen v rámci předcházení takovéto události, ale může být také poskytnut OČTR.

Stanovený počet příslušníků velených na jednotlivá strážní stanoviště může být v prvotní fázi vzniku krizové situace insuficientní. Proto i v tomto případě navrhuji zvýšit počet příslušníků na strážním stanovišti o dva příslušníky a strážní stanoviště na hlavním vchodě o tři příslušníky.

Příčinou vzniku požáru nebo havárie může být porušení vnitřních předpisů za strany zaměstnanců věznice. Navrhuji tedy, aby vedoucí oddělení v rámci svých porad upozorňovali své podřízené na důsledné dodržování předpisů v oblasti požární ochrany bezpečnosti práce.

V kontextu řešení mimořádné události požár, havárie ve věznici, navrhuji zintenzivnit součinnostní cvičení složek IZS ve věznici ve lhůtě 1 za 3 měsíce.

Návrh opatření k eliminaci rizik v rámci VS ČR

V rámci Vězeňské služby ČR navrhuji nesnižovat počty příslušníků na strážních stanovištích pod stávající úroveň a současně stávající počty příslušníků optimalizovat na současné potřeby věznic. V rámci rozpočtu VS ČR přidělit finanční prostředky na rozšíření kamerového systému ve věznicích a k tomu souběžně zbudovat zázemí operačního střediska. Dále v rámci investiční výstavby systémově instalovat elektronickou protipožární signalizaci ve věznicích, kde doposud není instalována.

V působnosti Akademie VS ČR uskutečňovat kurzy odborné přípravy pro příslušníky s cílem zvyšovat jejich povědomí, znalost a orientaci v krizových situacích a jejich předcházení. Pro zaměstnance věznic navrhuji sestavit odborné příručky se zaměřením jak předcházet, řešit a zvládat krizové situace.

V rámci služební a profesní přípravy pravidelně uskutečňovat v jednotlivých věznicích odborná školení zaměstnanců s tematikou zvládnutí krizových situací a způsoby jejich řešení.

ZÁVĚR

V závěru mé bakalářské práce poukazuji na důležitost přijatých opatření v krizových situacích. Systém bezpečnosti věznice je sice dobře zabezpečen, ale i tak vznikají možná rizika.

Cílem mé práce je identifikovat a zhodnotit slabé a silné stránky při řešení vybraných krizových situací ve věznici. Slabé a silné stránky jsem uvedl a identifikoval ve SWOT analýzách. Dalším cílem bylo navrhnout vhodná opatření v rámci řešení krizových situací ve VS ČR a ve Věznici Břeclav a tím se pokusit snížit riziko vzniku některé z popsaných událostí. Ve své práci jsem se převážně zabýval charakteristikou zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti věznice, než na samotný účel výkonu trestu vězněných osob.

Nejpodstatnější část mé bakalářské práce je obsažena v praktické části, kde jsem použil již výše uvedenou SWOT analýzu. Tuto analýzu jsem aplikoval na třech závažných mimořádných událostech, které se mohou vyskytnout při řešení krizových situací ve VS ČR. Zde jsem stanovil rizika, která pochází z vnitřní a vnější části mimořádné události. Dále jsem stanovil a popsal silné stránky a příležitosti, které pomáhají zaměstnancům při řešení krizových situací. Všechny stanovené kladné i záporné údaje jsem objasnil pod konkrétními tabulkami SWOT analýzy.

V kapitole na opatření k eliminaci rizik navrhuji způsoby jak zabezpečit objekty VS ČR, jak předcházet vzniku mimořádných událostí a jakým způsobem zajistit plnění stanovených úkolů při řešení mimořádných opatření v podmínkách VS ČR.

Vznik krizových situací nelze předjímat, ale můžeme těmto situacím předcházet. Velký podíl, v těchto případech, je v personálu věznice. Ve své práci poukazuji na potřebu a nutnost spolupráce občanských zaměstnanců a uniformovaných příslušníků. Je třeba si uvědomovat, že při vzniku mimořádné situace musí oba dva teamy profesionálně spolupracovat a zapracovat na dynamické bezpečnosti, která nám může zabezpečit, přijetím vhodných opatření, snížit nebo úplně eliminovat vznik některé z uvedených krizových situací.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ANTUŠÁK, E.: *Krizový management. Hrozby, krize příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8
- [2] ANTUŠÁK, E.: *Úvod do teorie krizového managementu*. I. 2. Vyd. Praha: VŠE 2003. ISBN 80-245-0548-7
- [3] ČERMÁK, M.: *Řízení informačních rizik v praxi*. 1. Vyd. Tribun, 2009. ISBN: 978-80-7399-731-1
- [4] HOHMANN, R.: *Historie a struktura moderního trestního řízení*. Brno: Masarykova univerzita – právnická fakulta, 1993. ISBN 80-210-0618-8
- [5] KROUPA, M.: *Prostředky individuální ochrany*. 1. Vyd. MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. 2003. ISBN 80-86640-11-6
- [6] KUČHTA, J., a kol.: *Kriminologie*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita – právnická fakulta, 1993. ISBN 80-210-0616-1
- [7] KÝR, A., UHLÍK, J.: *Komentář k expozici VS - Zacházení s vězni na území ČR v letech 1959 – 1993*. VS ČR, GŘ: Tiskárna Věznice Praha - Pankrác, 1994. ISBN 80-210-0616-1
- [8] MAŘÁDEK, V.: *Výkladový slovník penologie*. 1. Vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2003. ISBN 80-7042-256-4
- [9] MEZNÍK, J., KALVODOVÁ, V., KUČHTA, J.: *Základy penologie*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995. ISBN 80-210-1248-X
- [10] ORT, A. a kol.: *Česká republika a evropské bezpečnostní struktury*. 1. Vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze. 2009. ISBN 80 – 7079 – 643 – x
- [11] PETRJÁNOŠ, M.: *Vliv práce a programů zacházení na průběh výkonu trestu*. Olomouc, 2007. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jitka Skopalová, Ph.D.
- [12] ŠEFČÍK, V.: *Bezpečnostní politika v hospodářské oblasti*. 1. Vyd. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně Academia centrum, 2010. ISBN 978-80-7318-919-8

- [13] ŠEFČÍK, V.: *Ekonomika při řešení krizových situací*. 1. Vyd. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně Academia centrum, 2013. ISBN 978-80-7454-286-2
- [14] VLČEK, E.: *Základy trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno – Masarykova univerzita – právnická fakulta 1993. ISBN 80–210–0791–5
- [15] ZEMAN, Petr.: *Česká bezpečnostní terminologie*. 2. Vyd. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002. OSBN 80-210-3037-2

Přílohy časopisu České vězeňství:

- [16] *Evropská vězeňská pravidla. Doporučení rady Evropy č. R(87)3. Důvodová zpráva a komentář. České vězeňství č. 3/1996*. Praha, 1996. ISSN 1213-9297
- [17] *Koncepce rozvoje vězeňství v ČR. České vězeňství č. 1/1998*. Praha, 1998. ISSN 1213-9297
- [18] *Koncepce rozvoje Českého vězeňství do roku 2015*. VS ČR, GŘ: Tiskárna Věznice Praha- Pankrác. 2005. ISSN 1213-9297
- [19] *Perspektivy Vězeňské služby v České republice. Souhrn koncepčních záměrů. České vězeňství č. 4/1996*. Praha: 1996. ISSN 1213-9297
- [20] *Vězeňství ve střední Evropě v letech 1945 – 1955. České vězeňství č.3/2001*. Praha, 2001. ISSN 1213-9297

Zákony a vyhlášky

- [21] ČESKO. Ústavní zákon č. 110/1998 ze dne 22. dubna 1998 o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1998, částka 39, s. 5386 – 5387 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [22] ČESKO. Zákon č. 240/2000 ze dne 28. června 2000 o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000, částka 73, s. 3475 – 3487 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

- [23] ČESKO. Zákon č. 241/2000 ze dne 29. června 2000 o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2000, částka 73, s. 3488 – 3498 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [24] ČESKO. Zákon č. 555/1992 ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1992, částka 112, s. 3197 – 3302 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [25] ČESKO. Zákon č. 169/1999 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 1999, částka 58, s. 3170 – 3187 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [26] ČESKO. Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2008, částka 91, s. 4086 – 4115 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [27] ČESKO. Zákon č. 40/2009 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. 2009, částka 11, s. 354 – 461 [cit. 2014-04-01]. Po zadání čísla předpisu dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>
- [28] Nařízení Rady ES č. 1236/2005 o obchodování s některým zbožím, které by mohlo být použito pro trest smrti, mučení nebo jiné kruté, nelidské či ponižující zacházení nebo trestání. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1236:CS:HTML>

Interní materiály VS ČR:

- [29] Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 68/2005 o postupu vazebních věznic a věznic při vzniku nepokojů nebo jiných hromadných nezákonných vystoupení osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, o organizaci a provádění služebních zákroků pod jednotným velením, o výstroji a výzbroji příslušní-

ků provádějících služební zákrok pod jednotným velením a eskorty nebezpečných osob.

- [30] Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 17/2006, kterým se vydávají zásady pro výcvik služebního zákroku pod jednotným velením.
- [31] Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 35/2012 o činnosti VS ČR po vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu VS ČR.
- [32] Nařízení generálního ředitele VS ČR č. 1/2013 o mimořádných událostech ve Vězeňské službě České republiky.
- [33] Nařízení ředitele Věznice Břeclav č. 2/2013 o činnosti Věznice Břeclav při vyhlášení krizových stavů, při řešení krizových situací a mimořádných událostí a činnosti krizového štábu Věznice Břeclav.
- [34] Metodika vyjednávání v krizových situacích. 1. Vyd. Tiskárna MV ČR. 1999.

Internetové zdroje:

- [35] *Vězeňská služba České republiky* [online]. Vězeňská služba České republiky © 2012. [cit. 2014-02-23] Dostupné z: <http://www.vscr.cz/>
- [36] *Vězeňská služba České republiky* [online]. Vězeňská služba České republiky © 2012. [cit. 2014-02-23] Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-breclav-24/onas-1571/zakladni-informace-25/>
- [37] *Vězeňská služba České republiky* [online]. Vězeňská služba České republiky © 2012. [cit. 2014-02-28] Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/Historicka%20penologie/2004/hp_04_05.pdf
- [38] *Vězeňská služba České republiky* [online]. Vězeňská služba České republiky © 2012. [cit. 2014-02-20] Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%ADstatistiky/Statistick%C3%A9%20roo%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202006.pdf

- [39] *Ústav pro studium totalitních režimů* [online]. Ústav pro studium totalitních režimů © 2008 – 2014 [cit. 2014-02-25] Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/rozkazy/rmv1968/rmv21.pdf>
- [40] *Joie* [online]. Joie © 2009 – 2011 [cit. 2013-12-12]. Dostupné z: <http://videa.joie.cz/lide-a-blogy/vezenska-vzpoura-leopoldov.3331/>
- [41] *Český statistický úřad*. [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/0001-12-r_2012-2700
- [42] *Vlastní cesta s.r.o.* [online]. [cit. 2014-03-20]. Dostupné z: <http://www.vlastnicesta.cz/metody/swot-analyza/>
- [43] *ManagementMania* [online]. ManagementMania.com, © 2011 - 2013 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/hazop-hazard-and-operability-study-analyza-ohrozeni-a-provozuschnosti>
- [44] *ManagementMania* [online]. ManagementMania.com, © 2011 - 2013 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/failure-mode-and-effect-analysis>
- [45] *ManagementMania* [online]. ManagementMania.com, © 2011 - 2013 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/fault-tree-analysis>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

HAZOP	Systematická studie bezpečnosti a provozuschopnosti.
HNVVO	Hromadné nezákonné vystoupení vězněných osob.
HZS	Hasičský záchranný sbor.
FMEA	Analýza selhávání a jejich dopadů.
FTA	Analýza stromu poruch.
IZS	Integrovaný záchranný systém.
KSČ	Komunistická strana Československa.
KŠ	Krizový štáb.
LM	Lidové milice.
MU	Mimořádná událost.
NPT	Nápravně pracovní tábor.
NZ	Nápravné zařízení.
OCTR	Orgán činný v trestním řízení.
PČR	Policie České republiky.
TNP	Tábory nucené práce.
SWOT	Silné stránky, slabé stránky, příležitosti, hrozby.
VB	Veřejná bezpečnost.
VS ČR	Vězeňská služba České republiky.
VTOS	Výkon trestu odnětí svobody.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1 - Věznice, vazební věznice a detenční ústavy ČR	22
Obr. č. 2 - Vývoj počtu vězněných osob v letech 2002 - 2013	23
Obr. č. 3 - Letecký snímek na Věznici Břeclav	24
Obr. č. 4 - SWOT analýza	33
Obr. č. 5 - Počet vězněných osob, kteří se zúčastnili HNVVO v letech 2000 - 2012	37
Obr. č. 6 - Fotografie hořící budovy Věznice Leopoldov	39

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1 - Počet vězňů, kteří se zúčastnili HNVVO v letech 2000 - 2012	37
Tab. č. 2 - Počet požárů ve VS ČR v letech 2002 - 2012	40
Tab. č. 3 - Vnitřní část SWOT analýzy, silné stránky - HNVVO	44
Tab. č. 4 - Vnitřní část SWOT analýzy, slabé stránky - HNVVO	45
Tab. č. 5 - Vnější část SWOT analýzy, příležitosti - HNVVO	46
Tab. č. 6 - Vnější část SWOT analýzy, hrozby - HNVVO	46
Tab. č. 7 - Vnitřní část SWOT analýzy, silné stránky - požár věznice	47
Tab. č. 8 - Vnitřní část SWOT analýzy, slabé stránky - požár věznice	48
Tab. č. 9 - Vnější část SWOT analýzy, příležitosti - požár věznice	49
Tab. č. 10 - Vnější část SWOT analýzy, hrozby - požár věznice	50
Tab. č. 11 - Vnitřní část SWOT analýzy, silné stránky - havárie, přírodní katastrofa	51
Tab. č. 12 - Vnitřní část SWOT analýzy, slabé stránky - havárie, přírodní katastrofa	52
Tab. č. 13 - Vnější část SWOT analýzy, příležitosti - havárie, přírodní katastrofa	53
Tab. č. 14 - Vnější část SWOT analýzy, hrozby - havárie, přírodní katastrofa	53